

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Методика обліку та аналіз ефективності використання основних засобів»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти магістр
групи 1
Ярошенко Ставицька В. О.
Керівник: Мокієнко Т. В.

Полтава 2024 року

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	10
1.1. Економічний зміст основних засобів, їх класифікація та оцінка	10
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення	20
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства	25
2.2. Облік основних засобів та відображення інформації у звітності	29
2.3. Податкові аспекти обліку основних засобів	37
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РУХУ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	39
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання	39
3.2. Аналіз наявності та руху основних засобів	50
3.3. Аналіз функціонального стану та ефективності використання основними засобами	54
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Основні засоби відіграють ключову роль у забезпеченні ефективної роботи підприємства. Сучасне виробництво неможливо уявити без необоротних активів, адже вони є основою для виготовлення продукції та надання послуг. У швидкоплинних умовах розвитку бізнесу та жорсткої конкуренції багато компаній зіштовхуються з нестачею ресурсів і часу для створення власної матеріальної бази, тому все частіше звертаються до оренди основних засобів. У таких обставинах важливо належним чином організувати бухгалтерський облік і контроль як за власними, так і за орендованими основними засобами.

Процес придбання та надходження основних засобів не є простим, оскільки для забезпечення необхідної кількості необоротних активів потрібні значні фінансові ресурси, які повинні бути результатом прибуткової діяльності підприємства в попередніх періодах. Однак велика частка основних засобів у балансі може свідчити про низьку ліквідність активів і обмежувати фінансову гнучкість компанії. Тому на початковому етапі діяльності доцільно орендувати основні засоби, поступово накопичуючи їх у майбутньому.

Ефективне управління основними засобами потребує постійного контролю. Чітко налаштована система обліку дає змогу раціонально використовувати ці активи, враховуючи потреби виробництва, а також аналізувати їхнє надходження та вибуття. Проте збільшення вартості основних засобів у балансі не завжди свідчить про ефективність роботи підприємства. Надмірні інвестиції в необоротні активи можуть обмежити розвиток, оскільки ці кошти могли б бути використані для поповнення оборотних активів або розвитку операційної діяльності. Тому керівництво повинно шукати баланс між накопиченням активів і їхнім інвестуванням у розвиток виробництва.

Дослідження обліку та аналізу основних засобів є важливим напрямом

у сфері бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту. Цій темі присвячено значну кількість робіт як українських, так і закордонних вчених. Серед основних напрямів таких досліджень можна виділити кілька ключових аспектів.

Перш за все, вивчається класифікація та оцінка основних засобів. Це питання було предметом досліджень таких українських науковців, як М. Я. Корінько та Л. К. Сухарева. Їхні роботи акцентують увагу на правильному визначенні та оцінці вартості основних засобів, що безпосередньо впливає на точність облікових даних підприємств.

Іншим важливим аспектом є амортизаційна політика та методи амортизації. Дослідники, зокрема О. М. Василик та І. М. Вахненко, аналізували вплив різних методів нарахування амортизації, таких як прямолінійний, зменшувального залишку та виробничий метод, на фінансову звітність підприємств. Ці дослідження є вагомими для формування ефективної амортизаційної політики.

Також значну увагу приділено вивченню ефективності використання основних засобів. У цьому напрямі працювали такі вчені, як О. В. Кірсанов та В. І. Костюченко. Вони досліджували показники продуктивності, коефіцієнти використання основних засобів та їхній вплив на економічні результати діяльності підприємств.

Ще одним важливим напрямом є аналіз міжнародних стандартів обліку основних засобів. Зокрема, дослідження О. О. Гончарової та М. В. Пушкар присвячені гармонізації облікових практик в Україні з міжнародними стандартами, такими як МСБО 16 «Основні засоби». Вчені порівнювали національні стандарти бухгалтерського обліку з міжнародними, а також розглядали процес адаптації українських практик до вимог МСФЗ.

Окрім того, активно вивчаються проблеми модернізації та відновлення основних засобів. У цьому напрямі працювали О. В. Пономаренко та Ю. Г. Гладкий, які досліджували вплив інвестицій у відновлення та модернізацію основних засобів на ефективність бізнесу та облікові процеси.

Отже, всі ці дослідження сприяють вдосконаленню методик обліку, підвищенню ефективності використання основних засобів та покращенню підходів до амортизації і оцінки активів на підприємствах.

Мета і завдання дослідження. Дослідити специфіку обліку, правове забезпечення обліку та аналізу запасів на сільськогосподарському підприємстві та розробити ефективні рішення для їхнього вдосконалення. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання:

- дослідити сутність, класифікацію та методи оцінки основних засобів з урахуванням специфіки сільськогосподарських;
- розглянути питання досліджуваності обліку основних засобів, зокрема, проблеми оцінки та облікового відображення операцій з основними засобами в умовах воєнного стану;
- дослідити види діяльності, структуру та особливості роботи господарюючого суб'єкта;
- розглянути елементи облікової політики, особливо в частині основних засобів;
- дослідити обліковий механізм відображення операцій з основними засобами;
- здійснити фінансовий та економічний аналіз діяльності досліджуваного підприємства;
- проаналізувати стан, динаміку, функціональний стан та показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства;
- надати пропозиції щодо напрямів удосконалення облікового механізму на підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступають облікові процедури відображення господарських операцій щодо наявності та руху основних засобів у ТОВ «XXX». Предмет дослідження охоплює теоретичні, методологічні та практичні аспекти обліку й аналізу основних засобів підприємства.

Для досягнення цілей дослідження було застосовано низку

загальнонаукових та економічних методів, таких як абстрагування, дедукція, індукція, порівняння, спостереження, аналіз зв'язків, синтез, поєднання історичного та логічного підходів, узагальнення, економічний аналіз та вибіркові перевірки.

У процесі написання кваліфікаційної роботи використовувалися наукові праці вітчизняних і зарубіжних експертів у сфері обліку основних засобів, законодавчі та нормативні документи України, навчальні матеріали, а також бухгалтерська звітність досліджуваного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Для отримання нових наукових результатів у межах цього дослідження виконано наступне:

- узагальнено рекомендації щодо наказу про облікову політику підприємства в частині розділу «Основні засоби»;
- уточнено перелік обов'язкових та додаткових реквізитів документа «Розрахунок амортизації основних засобів», що забезпечить повне відображення інформації як при ручному веденні обліку, так і при використанні автоматизованих інформаційних систем;
- визначено передумови та процедурні аспекти формування (перегляду) амортизаційної політики підприємства відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби», що на практиці дозволить: 1) уточнити перелік активів, які підлягають амортизації; 2) обрати відповідні методи амортизації для ефективного відтворення та раціонального використання відповідних необоротних активів.

Дослідження організаційно-методичних аспектів обліку та аналізу основних засобів на підприємстві може слугувати основою для вдосконалення методології та організації обліку й аналізу на українських підприємствах. Це сприятиме реалізації завдань, пов'язаних з ефективним використанням і утриманням основних засобів, а також підвищенню інформаційної та контрольної функцій обліку і якості управління.

Основні результати дослідження доповідалися на засіданні кафедри обліку і оподаткування та конференціях різних рівнів та отримали схвальну

оцінку.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано троє тез доповідей. Зокрема:

1. Ставицька В., Мокієнко В., Мокієнко Т. Побудова управлінського обліку на підприємстві. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів* : Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик, випуск 14, 2023 р. Полтава : ПДАУ, 2023. С. 112 - 114.

2. Ставицька В., Гудим А. Облік ліквідації основних засобів комерційного підприємства під час воєнного стану в Україні. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів*: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик. 2024. Випуск 16. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 94 – 97.

3. Ставицька В., Олексенко А., Дудніков Д. Капітальні інвестиції: визначення, класифікація та облікові аспекти. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін*: Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. 31 жовтня 2024 р., м. Полтава / Полтавський державний аграрний університет. Полтава: ПДАУ, 2024. С. 657 – 659.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічний зміст основних засобів, їх класифікація та оцінка

У господарській сфері підприємства використовують засоби праці, які функціонують у своїй природній формі протягом численних років у сфері матеріального виробництва або в інших не виробничих галузях. Обсяги засобів праці, які належать певному підприємству, визначається як його основні засоби.

Дослідження розвитку терміну «основні засоби» свідчить, що вперше про ці засоби згадували представники французької школи під керівництвом Гільбо А. та Леоте Е., які трактували активи як суму основних засобів, оборотних засобів, витрачених засобів (вкладених у незавершені процеси), а також дебіторських засобів і збитків.

У XVII - XX століттях Ла Порт М. розробив класифікацію рахунків, в якій виокремив групу рахунків, що охоплюють власність або майно, яке виконувало специфічну функцію управління ресурсами на підприємстві.

В Україні термін «основні засоби» закріпився після впровадження загальних стандартів бухгалтерського обліку за радянських часів, а з переходом до ринкової економіки в 1990-х роках він отримав чітке визначення в законодавстві та міжнародних бухгалтерських стандартах.

Основні засоби стали важливою категорією для оцінки вартості підприємства, його здатності виробляти продукцію та забезпечувати фінансову стабільність. Визначення і облік основних засобів стали важливою частиною фінансової звітності, яка відображає економічний стан підприємства.

Економічна суть основних засобів полягає в тому, що вони безпосередньо беруть участь у кількох виробничих циклах, зберігаючи свою фізичну форму до завершення терміну служби і поступово переносячи свою

вартість на готовий продукт у вигляді амортизації. Сутність основних засобів можна подати у вигляді таблиці, що містить погляди науковців на цю категорію (додаток А).

Згідно з пунктом 4 НП(С)БО 7 «Основні засоби», основні засоби визначаються як матеріальні активи, що використовуються господарюючими суб'єктами у виробничих процесах, для постачання товарів, надання послуг, передачі в оренду, а також для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій. Водночас очікується, що термін їх корисного використання буде більшим за один рік або тривалість операційного циклу, якщо він довший [47].

Основні засоби згідно з Податковим кодексом України (ПКУ) визначаються як матеріальні активи, які використовуються в господарській діяльності платника податків, мають строк служби більше одного року та не призначені для подальшого перепродажу.

Вони підлягають амортизації і враховуються в податковому обліку для визначення податкових зобов'язань. Такі активи призначені для експлуатації в господарських цілях платника податків, їхня вартість перевищує 20 тис. грн і поступово зменшується через фізичний або моральний знос, а строк корисного використання складає більше одного року або перевищує тривалість операційного циклу, якщо останній триває довше [61].

Як свідчать дані додатку А, більшість авторів у визначенні терміну «основні засоби» керуються методологічною основою НП(С)БО 7 «Основні засоби» [47].

Для порівняння визначень терміну «основні засоби» проведемо аналіз дефініцій «основні засоби», як це показано у табл. 1.1.

Проаналізувавши табл. 1.1, можна зробити висновок, що кожен автор подає власне тлумачення терміну «основні засоби». Таким чином, дефініції, вказані в даній табл. 1.1 відрізняються.

Для належного обліку основних засобів важливо науково обґрунтувати їх класифікацію за найважливішими економічними і технічними ознаками.

Таблиця 1.1

Аналіз дефініцій поняття «основні засоби»

Критерії групування	Джерело										
	Герасим М. П.	Чебанова М. В	Лишненко О.В	Пушкар М.С	Ткаченко Н.М	Велш Глен А.	Бутинець Ф.Ф	Більський В. Г.	Хом'як Р. Л	Черненко С.К.	Завгородній В.П.
Матеріальні об'єкти	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-
Матеріально-речові цінності	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-
Матеріальні активи, що використовуються більше одного року	-	+	-	+	-	+	+	+	+	-	+

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби», основні засоби можна класифікувати за різними групами, як показано в табл. 1.2 [47].

Таблиця 1.2

Класифікація основних груп основних засобів

Назва групи	Характеристика
1	2
Земельні ділянки	Відповідно до статті 2 Земельного кодексу України, усі земельні ділянки класифікуються за призначенням на такі категорії: для сільськогосподарського використання, для населених пунктів (міст, селищ міського типу та сільських поселень), для промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та інших цілей, а також для природоохоронних, оздоровчих, рекреаційних і історико-культурних потреб, лісового та водного фондів, і як резервні землі.
Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	Витрати на покращення земель охоплюють витрати на меліоративні (осушувальні) та іригаційні роботи, а також на заходи проти ерозії, зокрема терасування і зміну рельєфу ярів.
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	Термін «будинки» охоплює архітектурно-будівельні споруди, призначені для забезпечення умов праці, проживання, обслуговування населення та зберігання матеріальних цінностей. Будівлі включають усі внутрішні комунікації, необхідні для їх експлуатації.
Машини та обладнання	Термін «машини» означає технічні пристрої, які дозволяють перетворювати енергію, матеріали та інформацію для досягнення необхідного результату під час виконання технологічних операцій. Обладнання, у свою чергу, є пристроєм, що виробляє або перетворює енергію, матеріали та інформацію. Класифікація машин та обладнання проводиться за функціональним принципом та за сферами виробництва.

Продовж. табл. 1.2

1	2
Транспортні засоби	Транспортні засоби - це засоби, призначені для перевезення людей чи вантажів, а також обладнання або механізми, які встановлені на них. До цієї категорії входять автотранспорт, судна, залізничний транспорт, літальні апарати (повітряні та космічні), а також вело-, мототранспорт та виробничий безрейковий електротранспорт.
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	Інструменти – це засоби для ручної праці або елементи механізмів машин, які призначені для виконання різноманітних робіт. Прилади слугують для вимірювання, аналізу, обробки та відображення даних, а також виконують функції регулювання, автоматичного і автоматизованого управління. Інвентар, що охоплює меблі, є сукупністю різних предметів, призначених для господарського та виробничого використання.
Тварини	Представляють собою робочу та продуктивну худобу.
Багаторічні насадження	Багаторічні насадження - це рослини, що застосовуються в аграрному виробництві (наприклад, для вирощування плодів і ягід) або для оренди та соціально-культурних цілей (декоративні дерева та кущі).
Інші основні засоби	Інші основні засоби включають засоби, які не обліковуються на субрахунках 101-108 рахунку 10 «Основні засоби».

Вищезазначена класифікація не є єдиною, і сучасна література визначає кілька інших видів класифікацій основних засобів, що залежать від конкретних їхніх ознак.

Згідно із однією класифікацією, основні засоби можна поділити за такими критеріями: за формою, за сферою застосування, за статусом, за групою, за способом оцінки та амортизацією. Крім того, основні засоби можна класифікувати за функціональним призначенням, галузевою ознакою, використанням та належністю (додаток Б).

В контексті інноваційно-цифровізаційних трансформаційних процесів, проаналізовану класифікацію основних засобів можна доповнити класифікацією за ознакою інноваційності, яка базується на рівні технологічного розвитку та ступені впровадження новацій у засоби виробництва, відповідно до якої основні засоби можуть бути класифіковані наступним чином:

- традиційні – це основні засоби, які використовують стандартні технології та не мають значних інноваційних особливостей;
- інноваційні – це основні засоби з використанням нових

технологій, продуктивніших матеріалів або процесів, які є результатом інноваційної діяльності;

- інтелектуальні – це основні засоби, які поєднують у собі технологічну складову з інтелектуальними властивостями;

- спрямовані на досягнення екологічних цілей – це основні засоби, які спрямовані зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, вони можуть включати енергоефективне устаткування та інші екологічно орієнтовані рішення. Запропонована класифікація допомагає виділити основні засоби, які мають високий інноваційний потенціал і можуть сприяти розвитку підприємства. Кожен тип основних засобів може мати важливе значення залежно від конкретної галузі та стратегії підприємства.

Класифікація основних засобів сприяє зручному моніторингу та контролю за використанням та станом основних засобів, що дозволяє підвищити ефективність їхнього управління та планування. Відповідно до Податкового кодексу України є 16 груп основних засобів, з мінімально допустимими термінами їх експлуатації (додаток В) [61].

Об'єктом обліку основних засобів є завершений пристрій із всіма його приладами або окремий конструктивно-відокремлений елемент, призначений для виконання конкретних самостійних функцій. Також може бути врахований як відокремлений комплекс конструктивно поєднаних предметів однакового чи різного призначення, які обслуговуються спільними пристроями, приладдям, системою управління та спільним фундаментом. Це призводить до того, що кожен елемент може функціонувати виключно у складі даного комплексу, а не в самостійному режимі.

Якщо основний засіб складається з частин, що мають різні строки корисного використання, кожна з цих частин може бути облікована як окремий об'єкт основних засобів у бухгалтерії. Одиницею обліку є окремий інвентарний об'єкт. Інвентарний об'єкт основних засобів - це завершена споруда зі всіма її складовими або окремий конструктивно відокремлений предмет, який виконує незалежні функції.

Для обліку і контролю збереження основних засобів кожному об'єкту (інвентарному об'єкту), незалежно від його стану – чи то в експлуатації, на зберіганні або консервації, – при прийнятті на облік присвоюється інвентарний номер. Цей номер зберігається за об'єктом протягом усього терміну його експлуатації на підприємстві та вказується у всіх первинних документах і реєстрах, що фіксують його наявність і рух.

Коли інвентарний об'єкт має кілька частин з різними строками використання та визнається як кілька окремих об'єктів, кожній частині надається окремий інвентарний номер. Якщо ж встановлюється загальний строк корисного використання для об'єкта, що складається з декількох частин, він реєструється під одним номером. Інвентарні номери списаних з обліку основних засобів не використовуються для інших об'єктів протягом п'яти років після списання.

Для правильного обліку основних засобів важливо також визначити порядок їх оцінки (додаток Г). Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби», придбані або створені засоби відображаються у балансі підприємства за їх первісною вартістю [47].

Первісна вартість основних засобів - це вартість, за якою основні засоби були придбані або виготовлені і введені в експлуатацію на підприємстві. Вона включає всі витрати, пов'язані з придбанням, доставкою, установкою та налаштуванням обладнання чи інших основних засобів, а також інші витрати, необхідні для того, щоб основний засіб став готовим до використання. Формування початкової (первісної) вартості основних засобів визначається залежно від джерел їх надходження, як це вказано у табл. 1.3.

Переоцінка представляє собою перегляд вартості необоротних активів після їхньої перевірки.

Залишкова вартість - це вартість активу на момент його списання або після певного періоду амортизації. Це сума, яку очікується отримати від продажу або використання активу в кінці його корисного терміну служби після врахування амортизації.

Таблиця 1.3

Формування первісної вартості основних засобів згідно НП(С)БО 7**«Основні засоби»**

Шляхи надходження	Формування первісної вартості	п. НП(С)БО 7
Придбані за грошові кошти	Суми, які сплачуються постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без врахування непрямих податків); реєстраційні збори, державні мита та інші подібні платежі, що виникають під час придбання (отримання) прав на об'єкти основних засобів; суми непрямих податків, пов'язані з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не компенсуються підприємству чи установі); суми ввізного мита; витрати на страхування ризиків, пов'язаних з доставкою основних засобів; витрати на встановлення, монтаж та налаштування основних засобів; а також інші витрати, безпосередньо пов'язані з підготовкою основних засобів до використання за призначенням.	п. 8
Об'єкти основних засобів, зобов'язання за які визначені загальною сумою	Визначення розподілу цієї суми проводиться відповідно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів.	п. 9
Безоплатно отримані основні засоби	Дорівнює справедливій вартості на момент отримання з урахуванням витрат, передбачених у пункті 8.	п. 10
Основні засоби, що внесені до статутного капіталу підприємства	Справедлива вартість господарюючого суб'єкта, яку визнають його засновники (учасники), що включають витрати, які визначені пунктом 8 та погоджена.	п. 10
Об'єкти, переведених до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо	Дорівнює своєму собівартісному значенню, яке визначається відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати».	п. 11
Об'єкт основних засобів отриманий в обмін на подібний об'єкт	Рівень вартості визначається як залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів. У випадку, коли залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його ринкову вартість, початковою вартістю отриманого в обмін на такий об'єкт основного засобу стає його ринкова вартість з урахуванням різниці, яка включається до витрат звітного періоду.	п. 12

Для різних видів активів залишкова вартість визначається по-різному. У бухгалтерії це часто вказується як частина амортизаційного процесу, коли витрати на актив розподіляються на кілька років. Наприклад, якщо компанія купує обладнання за 100 000 грн і очікує, що після 10 років його залишкова

вартість складе 10 000 грн, то сума амортизації буде розраховуватися на основі різниці між первісною вартістю та залишковою вартістю.

Залишкова вартість важлива для бухгалтерів та фінансистів, оскільки вона допомагає в оцінці активів і плануванні витрат на їх заміну чи оновлення.

Ліквідаційна вартість – це оцінна сума, яку підприємство очікує отримати від продажу чи утилізації активу після закінчення його корисного строку служби. Вона визначається як залишкова вартість активу після вирахування витрат, пов'язаних із його демонтажем або продажем.

Наприклад, якщо компанія очікує, що після завершення експлуатації якогось обладнання зможе продати його за певну суму або використати частини, то цю очікувану суму (за мінусом витрат на демонтаж чи продаж) і називають ліквідаційною вартістю.

Справедлива вартість основних засобів - це оцінка вартості основних засобів, що визначається ринковими умовами або іншими об'єктивними методами. Вона може бути розрахована як ціна, яку можна отримати при продажу цих засобів або вартість, яку готові сплатити за їх придбання на ринку за умов нормальних операцій. Методи оцінки основних засобів залежать від джерел їх надходження на підприємство, проводяться шляхом визначення їх відновлювальної та залишкової вартостей. Справедлива вартість використовується для відображення активів у фінансових звітах підприємств, особливо в міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ).

Отримане в обміні майно (чи частковий обмін), яке є основним засобом, оцінюється за справедливою вартістю переданого негрошового активу. Ця оцінка плюсується або віднімається на суму грошових коштів або їх еквівалентів, отриманих чи переданих під час обміну (пункт 13).

Амортизація відображає процес поступового погашення вартості об'єкта упродовж часу експлуатації. Об'єкт амортизації визначається як вартість, що підлягає амортизації, за винятком вартості земельних ділянок, природних

ресурсів і капіталовкладень. Амортизація нараховується протягом строку корисного використання об'єкта, який підприємство встановлює при визнанні його активом. Процес амортизації може бути призупинено під час реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання або консервації.

Перегляд терміну корисного використання основних засобів можливий у наступних випадках:

- зміни у технічному стані: якщо основний засіб зазнав значного зносу або навпаки був відремонтований, модернізований, що вплинуло на його технічний стан та працездатність, термін корисного використання може бути переглянутий;

- зміна умов використання. Якщо основний засіб почали використовувати в інших умовах, наприклад, змінився інтенсивність або характер використання, можуть переглянути термін експлуатації;

- зміни у нормативно-правових актах. Якщо законодавство або нормативні акти встановлюють нові вимоги, що впливають на термін служби, організація може переглянути термін корисного використання основних засобів;

- оцінка залишкової вартості або корисності активу. Якщо є підстави вважати, що залишкова вартість активу значно відрізняється від попередніх оцінок, це також може стати підставою для перегляду терміну корисного використання;

- зміни в економічній ситуації - економічні фактори, такі як коливання попиту на продукцію або послуги, які виробляються за допомогою цих основних засобів, можуть впливати на тривалість їх корисного використання.

Після перегляду терміну корисного використання слід внести відповідні зміни до облікової політики та коригувати амортизаційні витрати на основні засоби.

В додатку Д наведено характеристику методів нарахування амортизації основних засобів, а також їхні переваги та недоліки.

Методи нарахування амортизації мають свої переваги та недоліки, які

впливають на фінансові результати підприємства та його податкові зобов'язання. Ось основні методи амортизації та їхні особливості.

Прямолінійний метод (рівномірна амортизація) є одним з найпростішим для розрахунку. Витрати на амортизацію розподіляються рівномірно протягом усього терміну служби активу. Цей метод дуже зручний у плануванні бюджету, адже компанія має постійні витрати на амортизацію щороку. Однак він не завжди відображає реальний знос активу, оскільки багато активів втрачають свою вартість швидше на початку використання, а на більш пізніх етапах зношуються значно повільніше.

Метод зменшення залишкової вартості передбачає, що амортизація активу буде вищою на початку його використання. Це дозволяє швидше списати вартість активу, зменшуючи податкові зобов'язання в перші роки. Цей метод більше відповідає реальному зношенню активів, особливо тих, які швидко втрачають свою вартість на початку. Проте він вимагає більш складних розрахунків, оскільки сума амортизації змінюється щороку, що може створювати труднощі в бухгалтерії.

Метод прискореної амортизації (подвійне зменшення залишкової вартості) дозволяє ще швидше списувати вартість активів в перші роки їх експлуатації. Це вигідно для компаній, які хочуть знизити податкові зобов'язання на початкових етапах використання активу. Однак такий підхід знижує фінансові результати на короткостроковому етапі через значно більші витрати на амортизацію в перші роки. Також він вимагає складних обчислень і коригувань, що може бути важким для управлінського обліку.

Метод амортизації за обсягом використання базується на реальному використанні активу, наприклад, на кількості вироблених одиниць продукції або пройденому кілометражі для транспортних засобів. Це дозволяє точніше відобразити економічне зношення активу в залежності від того, скільки часу або ресурсу було витрачено на його експлуатацію. Проте цей метод вимагає точного обліку обсягів використання, що може бути затратним і складним для реалізації.

Метод одиничної вартості є зручним, коли активи мають однаковий обсяг продуктивності або витрат на одиницю (наприклад, коли йдеться про стандартизоване обладнання). Проте цей метод не враховує змінні фактори, такі як знос активу чи зміни в умовах його експлуатації, що може обмежити точність нарахування амортизації.

Кожен з цих методів має свої переваги та недоліки, і вибір залежить від типу активів, цілей компанії та вимог до фінансової звітності.

Метод амортизації згідно НП(С)БО 7 обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його користування [47].

Підприємства підтримують робочий стан своїх основних засобів та забезпечують їх функціонування як за допомогою поліпшень, так і за допомогою систем технічного обслуговування та планово-попереджувального ремонту.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

При організації бухгалтерського обліку основних засобів необхідно керуватися певними законодавчими та нормативними документами, які наведені в додатку Є.

У стандарті наведено класифікацію основних засобів, на які поширюються положення НПСБО 7 «Основні засоби». У ньому регламентуються питання, пов'язані з визнанням та оцінкою основних засобів, їх переоцінкою, амортизацією, зменшенням корисності, а також вибуттям.

Окремим розділом визначено розкриття інформації про основні засоби в примітках до фінансової звітності. В умовах сприяння інтеграційних процесів у економічному середовищі України, значення прозорості, достовірної та доступної для всіх користувачів бухгалтерської інформації постійно

збільшується. Сучасні умови вимагають адаптації національної системи бухгалтерії до міжнародних стандартів. Впровадження цих стандартів сприяє покращенню прозорості та доступності інформації про діяльність підприємств, що є важливим для іноземних інвесторів.

У міжнародній практиці для обліку основних засобів застосовують МСБО 16 «Основні засоби», порівняння яких наведено в додатку Ж.

Отже, між національними та міжнародними стандартами бухгалтерії є спільні принципи. Проте, в аспектах оцінки, переоцінки основних засобів, визначення їх первісної вартості, амортизації та списання існують значні відмінності.

Ці відмінності зумовлені тим, що міжнародний стандарт є загальним і не враховує специфіки національної практики обліку. Для уніфікації НП(С)БО 7 з МСБО 16 необхідно виконати наступні кроки:

1. Гармонізувати критерії визнання основних засобів і структуру їх об'єктів у НП(С)БО 7 відповідно до МСБО 16.
2. Додати до НП(С)БО 7 методи нарахування амортизації, передбачені МСБО 16.
3. Чітко визначити порядок списання суми дооцінки об'єкта на нерозподілений прибуток у НП(С)БО 7.

Отже, можна зробити висновок, що НП(С)БО 7 потребує змін і доповнень як щодо визначень, так і щодо сфери його застосування. Розв'язання цих проблем сприятиме гармонізації національної системи обліку основних засобів з міжнародним стандартом та подоланню неузгодженостей у їх обліку [47].

Однією з основних проблем у системі бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств, що потребує вирішення, є оптимізація стратегії амортизації та раціональний підхід до вибору методу її нарахування. Адже амортизація є значущою складовою виробничих витрат у процесі виготовлення сільськогосподарської продукції.

Слід зазначити, що обраний метод нарахування амортизації

безпосередньо впливає на всі показники собівартості продукції, від яких залежить загальна ефективність роботи підприємства.

З нашої точки зору, питання амортизації активів є складним і суперечливим, але водночас актуальним. У сфері сільського господарства, на жаль, амортизація не отримує належної уваги в реальному житті.

Ще однією основною трудностю у бухгалтерському обліку активів є їх недооцінка. Це пов'язано з тим, що лише невелика частка аграрних господарюючих суб'єктів проводить переоцінку. Це викликає подив, оскільки практично у кожному господарстві є значний обсяг матеріально-технічної бази, і її первісна вартість постійно змінюється. Глибше досліджуючи цю проблему з точки зору законодавства, виникає низка нерозв'язаних питань, пов'язаних із переоцінкою, які потребують уточнень. Загальновідомо, що підприємство може переоцінювати об'єкти основних засобів, якщо залишкова вартість суттєво відрізняється від їх справедливої вартості на дату балансу.

Визначення не є обов'язковим і може бути використане добровільно. Підприємство має можливість самостійно вирішувати, чи проводити переоцінку, і цей підхід не є оптимальним. Для кожного підприємства важливо встановити конкретні умови і обставини, за яких переоцінка буде обов'язковою. Рекомендується використовувати таблицю, що враховує коефіцієнти інфляції за рік. Якщо індекс інфляції менше 1, переоцінка не потрібна; у випадку значення більше 1, проведення переоцінки обов'язкове. Інфляція є ключовим показником, який відображає зміни цін на товари та послуги [16].

Новостворений основний засіб представляє собою об'єкт, виготовлений на підприємстві власними силами, часто без належної документації. Деякі об'єкти, такі як причепи, сіялки, і будівлі, використовувані в господарській діяльності, можуть бути неправильно обліковані та не включені до балансу підприємства. Щоб коректно оцінити такий об'єкт, бухгалтер повинен розрахувати всі затрати на його

виготовлення, включаючи заробітну плату, витрати на матеріали, метал тощо. Після цього складається акт виготовлення основного засобу, на підставі якого об'єкт включається до балансу підприємства. Акт містить назву підприємства, номер та дату його складання, підпис керівника господарства, а також інформацію про основні засоби, включаючи їх розташування, рахунок обліку, інвентарний номер, первісну вартість, знос, та перелік робіт по наладці.

В умовах воєнного стану облік основних засобів підприємств стикається з низкою проблемних питань. Ось деякі з них:

1. Знищення або пошкодження основних засобів. Під час воєнних дій існує ризик втрати основних засобів через бойові дії. Облік пошкоджених чи знищених активів вимагає особливої уваги, зокрема визначення ступеня втрат і належного відображення таких операцій в обліку.

2. Оцінка збитків. Важливо об'єктивно оцінити фінансові збитки від пошкодження чи знищення основних засобів. Проблеми виникають через відсутність точних даних про вартість ремонту чи заміни обладнання, що було пошкоджене.

3. Переоцінка активів. В умовах економічної нестабільності може виникнути необхідність у частішій переоцінці основних засобів, оскільки їхня ринкова вартість може суттєво коливатися. Це також стосується інфляційних ризиків, які впливають на залишкову вартість активів.

4. Втрата первинної документації. Через мобільність працівників і переміщення офісів з'являються ризики втрати чи пошкодження первинної документації, що ускладнює підтвердження права власності та ведення обліку.

5. Зміна облікових оцінок. В умовах невизначеності підприємства можуть змінювати облікові оцінки щодо строку корисного використання основних засобів, враховуючи прискорене зношування чи зміни в умовах їх експлуатації.

6. Амортизація. Під час воєнного стану деякі основні засоби можуть залишатися без використання, що ставить питання про доцільність нарахування амортизації. Крім того, можуть бути потрібні корективи в амортизаційних методах або строках корисного використання активів.

7. Оренда основних засобів. Якщо підприємство змушене змінювати локацію або орендувати нове обладнання, виникають додаткові труднощі з обліком орендованих основних засобів та витрат на їх підтримку.

8. Відшкодування збитків від держави або страхових компаній. Якщо підприємство отримає відшкодування збитків від держави чи страхових компаній, це повинно бути належно відображено в обліку, проте часто виникають проблеми з підтвердженням таких операцій.

9. Податкові аспекти. Втрата основних засобів внаслідок бойових дій може призвести до податкових наслідків, зокрема, щодо податку на прибуток. Необхідно враховувати відповідні податкові пільги або компенсації, якщо вони надаються державою.

10. Аудиторська перевірка. За умов неповного доступу до активів і документації аудиторам може бути складно оцінити достовірність даних щодо основних засобів і підтвердити правильність їх відображення.

Загалом, в умовах воєнного стану облік основних засобів вимагає більшої гнучкості та адаптації до змін, що виникають через обставини, пов'язані з бойовими діями, змінами економічних умов і правової невизначеності.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

ТОВ «XXX» було засноване у 1994 р. Для забезпечення діяльності ТОВ «XXX» при його створенні статутом підприємства було затверджено статутний капітал у розмірі 2 млн 726 тис 773 грн., сформований за рахунок грошових вкладів його учасників.

За способом формування статутного капіталу це підприємство можна класифікувати як корпоративне, адже воно було засноване на основі вкладів двох, або більше засновників, а саме трьох, на відміну від унітарного підприємства, яке створюється одним засновником.

Основними напрямками діяльності є вирощування зернових та олійних культур (кукурудза, пшениця, ячмінь, соняшник), а також тваринництво. Середньооблікова чисельність працівників ТОВ «XXX» була стабільною, плинність кадрів в межах норми (рис. 2.1).

Товариство зобов'язане вести бухгалтерський облік своєї діяльності та подавати статистичну інформацію та адміністративні дані відповідно до законодавства. ТОВ «XXX» створено та діє відповідно до чинного законодавства з метою отримання прибутку через різноманітні види діяльності.

На досліджуваному підприємстві Наказ про облікову політику відсутній, тому нами розроблено проект наказу. Бухгалтерський облік на ТОВ «XXX» організований за методом створення власної бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером та ведеться в цифровій формі. У той же час, підприємство не має затвердженого Наказу «Про облікову політику підприємства», тому автором було розроблено проект наказу (додаток К) з урахуванням специфіки господарської діяльності даного товариства, реалій

ведення облікової роботи на ньому та з метою поліпшення її організації.

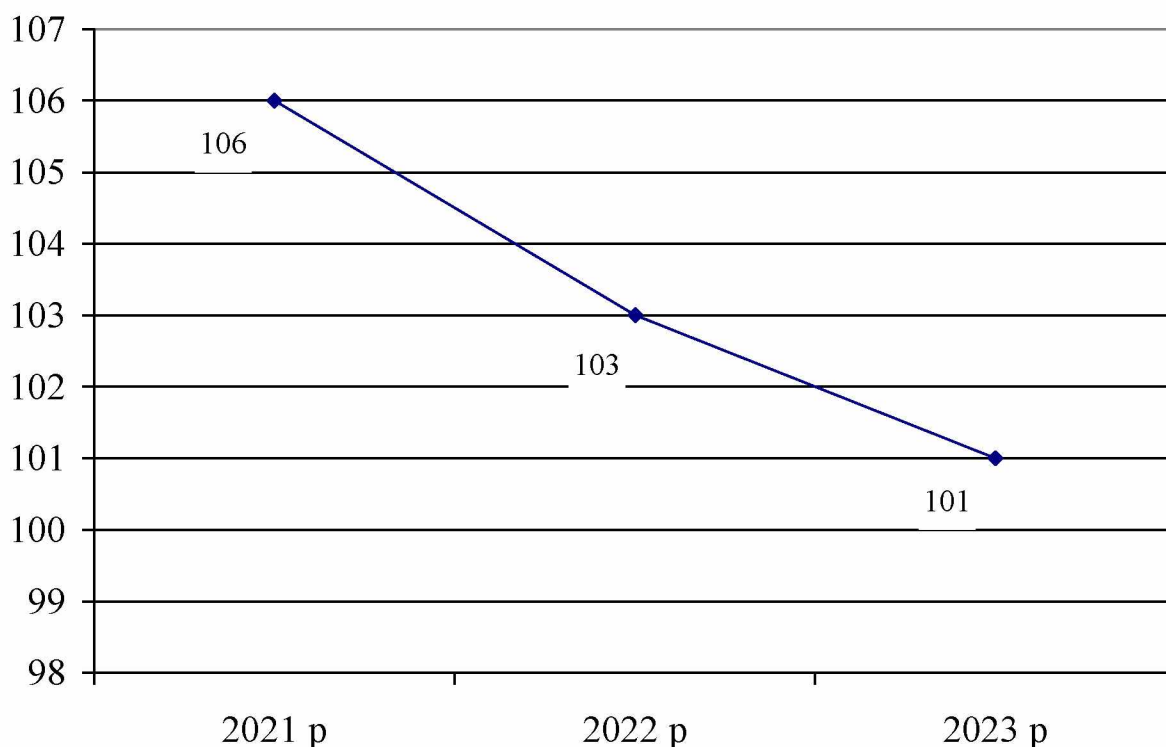

Рис. 2.1. Середньооблікова чисельність працівників
ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр., тис. грн

Облікова політика підприємства відіграє важливу роль у формуванні фінансової звітності, зокрема щодо основних засобів. Відображення інформації про основні засоби в обліковій політиці включає такі ключові аспекти:

1. Класифікація основних засобів. Підприємство має визначити, які активи відносяться до основних засобів. Це включає вказівку на строки корисного використання та мінімальну вартість, за якою активи визнаються основними засобами, а не запасами або нематеріальними активами.

2. Оцінка вартості основних засобів. У обліковій політиці зазначається, як оцінюватимуться основні засоби при введенні їх у експлуатацію (первісна вартість) та подальшому обліку (переоцінка). Можливі підходи: первісна вартість, яка включає витрати на придбання та приведення до стану, готового для використання; переоцінена вартість (якщо підприємство здійснює

переоцінку основних засобів), що включає регулярне оновлення вартості основних засобів до ринкової ціни.

3. Методи амортизації. Облікова політика підприємства має чітко визначати обраний метод амортизації основних засобів (прямолінійний, виробничий, прискорений тощо), а також строки корисного використання для кожної групи основних засобів. Це важливо для правильного відображення зносу та амортизаційних витрат у фінансовій звітності.

4. Облік зносу та витрат на ремонт. Політика має містити підходи до обліку витрат на ремонт та модернізацію основних засобів: чи відносяться вони на витрати поточного періоду, чи капіталізуються та включаються у вартість основних засобів.

5. Вибуття та ліквідація основних засобів. Облікова політика підприємства повинна передбачати порядок обліку вибуття основних засобів. Зазвичай зазначають, як здійснюється списання залишкової вартості активів у разі продажу, ліквідації або передачі.

6. Відображення інформації у звітності. Облікова політика також визначає порядок відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності. Зокрема, це стосується розкриття вартості, зносу, накопиченої амортизації та змін у складі основних засобів.

Відображення інформації про основні засоби в обліковій політиці підприємства є важливим інструментом, що дозволяє забезпечити прозорість, порівнянність та достовірність фінансової звітності, яка важлива як для внутрішніх користувачів, так і для зовнішніх (інвесторів, кредиторів, регуляторів).

З одного боку, обсяг інформації про основні засоби має бути достатнім не лише для потреб обліку, а й для виконання інших управлінських функцій, таких як планування відновлення основних засобів за їх матеріально-речовим складом і кількістю об'єктів, аналіз їх використання та контроль за їх збереженням. Цю інформацію використовують особи, які приймають рішення. З іншого боку, надмірна інформація підвищує вартість облікових

робіт і ускладнює облік зайвими показниками, що затягує та ускладнює розробку оптимальних рішень.

Тому інформацію про господарські операції доцільно включати у внутрішні звіти лише в тому обсязі, який забезпечує управлінський вплив на господарські процеси.

Отримання своєчасної, повної та достовірної інформації про господарські процеси, що відбуваються на підприємстві, має велике значення для управління виробництвом.

Основним джерелом такої інформації є документування господарських операцій. Документообіг щодо інформації з основними засобами представлено на рис. 2.2.

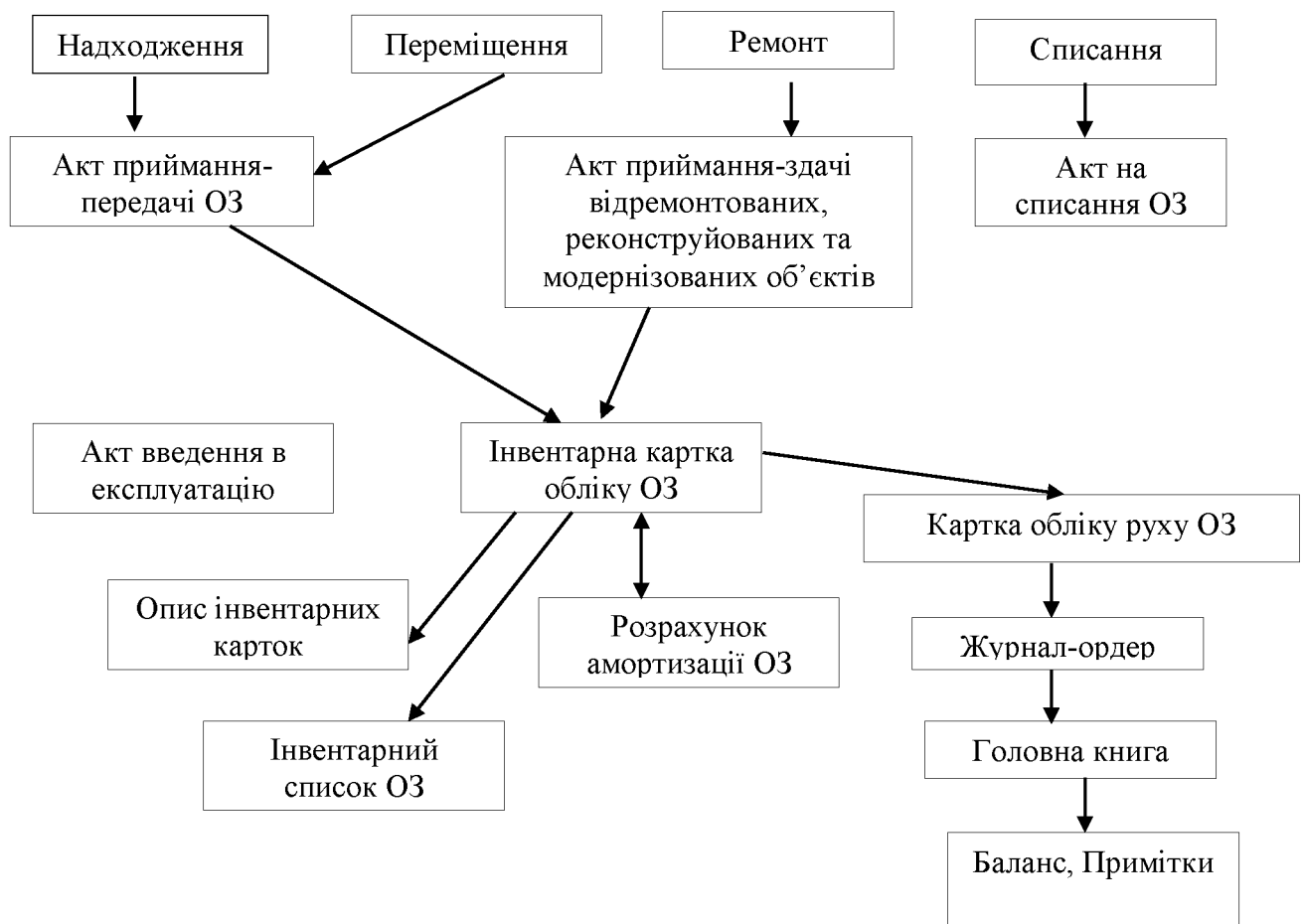

Рис. 2.2. Документооборот операцій обліку основних засобів

Раціональна і правильна організація первинного обліку, яка повинна забезпечити повну реєстрацію всіх господарських фактів та гарантувати юридичну доказовість достовірності відображених даних, є основною передумовою ефективного управління підприємством.

На ТОВ «XXX» уже розроблено наказ про облікову політику, але його потрібно вдосконалити, зокрема й у частині основних засобів. Отже, облікова політика - це не лише набір методів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, а й вибір методики обліку, що дає можливість відображати господарські операції в різних варіантах, що впливає на фінансовий результат підприємства.

2.2. Облік основних засобів та відображення інформації у звітності

Облік основних засобів на ТОВ «XXX» ведеться на рахунок 10 «Основні засоби». Цей рахунок призначений для систематичного обліку та узагальнення інформації щодо наявності та руху власних основних засобів, а також тих, що отримані за умов фінансового лізингу. Рахунок 10 «Основні засоби» розподіляється на відповідні субрахунки.

Отримання основних засобів відбувається в результаті таких операцій, як: купівля за плату; будівництво (за допомогою підряду або господарських методів); внесення засновниками до статутного капіталу; безоплатне отримання; обмін на неподібні об'єкти.

Методика обліку операцій з отримання основних засобів (купівлі) висвітлена в табл. 2.1.

Одним з важливих джерел формування основних коштів на підприємстві є створення основних засобів. Створення основних засобів може відбуватися двома способами: самостійно (власними зусиллями) або залученням сторонніх осіб та організацій.

Таблиця 2.1

Кореспонденція рахунків по обліку придбання основних засобів

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
На умовах передоплати			
Постачальник й одержувач - платники ПДВ			
Перераховано попередню оплату ТОВ «ХХХ»	371	311	58600,00
Відображено ПДВ	641	644	9766,67
Отримано від ТОВ «ХХХ» автомобіль	15	63,685	48833,33
Списано податковий кредит з ПДВ	644	63,685	9766,67
Здійснено залік заборгованості з ТОВ «ХХХ»	63,685	371	58600,00
Введено автомобіль в експлуатацію	10	15	48833,33
Постачальники/або одержувач - неплатники ПДВ			
Перераховано попередню оплату за автомобіль ТОВ «ХХХ»	371	311	58600,00
Відображено ПДВ	15	685	58600,00
Здійснено залік заборгованості з ТОВ «ХХХ»	63,685	371	58600,00
Введено ОЗ в експлуатацію	10	15	58600,00
На умовах післяоплати			
Постачальник й одержувач - платники ПДВ			
Надійшов від ТОВ «ХХХ» автомобіль	15	63,685	48833,33
Відображено ПДВ	641	63,685	9766,67
Введено автомобіль в експлуатацію	10	15	48833,33
Перераховано ТОВ «ХХХ» кошти автомобіль	63,685	311	58600,00
Постачальник й/або одержувач - не платники ПДВ			
Надійшов від ТОВ «ХХХ» автомобіль	15	63,685	48833,33
Введено автомобіль в експлуатацію	10	15	48833,33
Перераховано ТОВ «ХХХ» кошти автомобіль	63,685	311	48833,33

Інформацію щодо обліку будівництва основних засобів за господарським та підприємним методами можна знайти в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Оформлення в обліку операцій по створенню основних засобів

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4
Підрядний спосіб будівництва (із залученням сторонніх організацій)			
Відображено затрати на проектні, БМР ТОВ «Трансбудком»	15	63	185600
Відображено ПДВ	641	63	37120
Побудований склад уводиться в експлуатацію	10	15	185600
Будівництво господарським способом			
Використано будівельні матеріали на будівництво приміщення складу	15	205	127400
Нарахована зарплата будівельників	15	661	69700

Продовж. табл. 2.2

Нараховано ЄСВ	15	65	15334
Понесені інші витрати на будівництво	15	20, 22, 68	13040
Вводиться в експлуатацію приміщення складу	10	15	225474

На кожну звітну дату підприємство повинно оцінити, чи є ознаки знецінення активів. Виділяють зовнішні та внутрішні фактори, які можуть свідчити про ймовірне знецінення (запаморочення ринкової вартості активів, значні зміни в технологічних, ринкових, економічних або юридичних умовах діяльності підприємства, суттєве підвищення ринкових відсоткових ставок, коли балансова вартість чистих активів перевищує ринкову капіталізацію, наявність доказів фізичного чи морального зносу активів, плани реструктуризації діяльності підприємства тощо).

Якщо виявлено ознаки знецінення, підприємство повинно оцінити відшкодовувану вартість активу. Якщо відшкодовувана вартість є меншою за балансову, її необхідно зменшити до відшкодовуваної вартості. Це призводить до збитку від знецінення, який відображається в обліку як частина інших витрат у Звіті про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід. Відшкодовувана вартість активу визначається як найбільша з двох величин: справедливої вартості за вирахуванням витрат на продажу та цінності використання.

Об'єкт основних засобів має бути виключений зі Звіту про фінансовий стан при його вибутті або якщо не очікуються економічні вигоди від його використання. Також актив перестає бути основним засобом при його перекласифікації в необоротний актив, призначений для продажу. Прибуток чи збитки, що виникають у результаті вибуття або реалізації об'єкта основних засобів, визначаються як різниця між чистими надходженнями від вибуття та балансовою вартістю активу і відображаються у Звіті про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід.

Наприклад, ТОВ «XXX» прийнято рішення про ліквідацію автомобілю.

Первісна вартість автомобіля – 273000 грн. Сума нарахованого зносу – 74358 грн. Від покупця отримано кошти на розрахунковий рахунок в сумі 256000 (в тому числі ПДВ – 42666,67 грн) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Облік вибуття основних засобів з різних джерел

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
Переведено ОЗ до складу необоротних активів, утримуваних для продажу (273000-74358=198642 грн)	286	10	198642
Списана сума зносу по реалізованих основних засобах	131	10	74358
Відображена продажна вартість основних засобів, що підлягає отриманню від покупця	377	712	256000
Нараховане податкове зобов'язання з ПДВ	712	641	42666,67
Списана собівартість реалізованого ОЗ, утриманого для продажу	943	286	198642
Надійшли грошові кошти від покупця	311	377	256000
Списана залишкова вартість на фінансові результати	79	943	198642
Відображене списання доходу від реалізації основних засобів (5040-840)	712	79	213333,33
Фінансові результати від реалізації основних засобів списані на збитки	79	44	14691,33

Під час функціонування основні засоби, залишаючись у своїй первинній фізичній формі, поступово витрачаються (фізично та морально), передаючи свою вартість поетапно на собівартість нового продукту. З метою накопичення коштів для повного відновлення витрат на старіючі об'єкти, вартість зношеної частки основних засобів у формі амортизаційних відрахувань включається до витрат на виробництво чи обіг.

У НП(С)БО 7 «Основні засоби» амортизацію визначено як систематичний розподіл вартості об'єкта основних засобів, який підлягає амортизації, протягом терміну його корисного використання [47].

На ТОВ «XXX» амортизація нараховується прямолінійним методом. Сума нарахованої амортизації по основних засобах включається у витрати тих ділянок виробництва (обігу), де знаходяться в експлуатації основні засоби (наприклад, дебет рахунку 23, 91, 92 тощо), і в бухгалтерському обліку відображається записом по кредиту рахунку 131 «Знос основних засобів» (додаток Л).

Для забезпечення експлуатаційності та ефективного використання, а також для продовження термінів служби, основні засоби періодично піддаються ремонтам - як поточним, так і капітальним. Підприємства самостійно планують витрати на різновиди ремонтів, враховуючи технічний стан об'єктів основних засобів та наявність матеріальних та фінансових ресурсів. Основу розподілу ремонтів на капітальні та поточні складає принцип складності та регулярності проведення ремонтних робіт.

У ТОВ «XXX» ремонт основних засобів здійснюється двома методами - підрядним та господарським. При підрядному методі всі види робіт виконує підрядна організація, а замовник-підприємство оплачує рахунки за виконані та прийняті роботи на підставі актів (виходячи з договірної вартості).

За господарським методом витрати на ремонт основних засобів відображаються на дебеті рахунків обліку витрат виробництва або обігу, в кореспонденції з кредитом відповідних рахунків. Якщо ремонт виконується власними силами підприємства, облік таких витрат проводиться на дебеті відповідних рахунків витрат, що стосуються конкретного об'єкта.

У випадку переоцінки індивідуального об'єкта основних засобів, всі інші активи, що входять до цієї самої групи, також підлягають переоцінці.

Процес переоцінки первісної вартості та зносу основних засобів проводиться через множення їх на індекс переоцінки, що обчислюється як співвідношення між справедливою вартістю об'єкта та його залишковою вартістю.

Сума переоцінки залишкової вартості основних засобів відображається як додатковий капітал на рахунку 41 «Капітал у дооцінках», субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів». У випадку уцінки, вона відображається у витратах періоду на рахунку 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій».

Якщо після переоцінки вартість об'єкта перевищує попередні дооцінки щодо попередніх уцінок, це перевищення враховується як дохід звітного

періоду (рахунок 746 «Інші доходи від звичайної діяльності»). Сума, що залишається після вирахування такого перевищення, фіксується як частина додаткового капіталу на рахунку 41 «Капітал у переоцінках», субрахунок 411 «Переоцінка (недооцінка) основних засобів».

Перевищення сум попередніх переоцінок над попередніми уцінками залишкової вартості об'єкта зменшує додатковий капітал (дебет рахунку 41 «Капітал у переоцінках», субрахунок 411) і відноситься на витрати звітного періоду.

При вибутті переоцінених основних засобів різниця між попередніми дооцінками та уцінками враховується як нерозподілений прибуток (кредит рахунку 441 «Прибуток нерозподілений», з одночасним зменшенням додаткового капіталу. Порядок відображення операцій з переоцінки основних засобів детально описано в додатку М.

Для покращення обліку витрат на ремонт основних засобів пропонується реалізувати наступні заходи:

1. Розробка вартісного нормативу: Затвердити норматив витрат на капітальний ремонт основних засобів, перевищення якого передбачає включення цих витрат до збільшення вартості об'єктів.

2. Перерозподіл витрат: Витрати на капітальний ремонт у сферах архітектури, містобудування та будівництва рекомендується не включати до складу виробничих витрат, а відносити на збільшення вартості відповідних об'єктів.

Відповідно до МСФЗ, доцільно створювати резерви для покриття витрат на капітальні ремонти, з рівномірним розподілом цих витрат між підрозділами протягом звітного періоду. Це дозволить:

- рівномірно враховувати витрати в собівартості продукції, робіт чи послуг;
- забезпечити підприємство реальним фінансуванням на момент проведення ремонту;
- уникати відволікання коштів, необхідних для поточної діяльності.

Амортизаційний фонд може бути використаний для придбання нових об'єктів основних засобів.

Пропоновані організаційні зміни для ТОВ «XXX» в обліку:

- впровадити рахунок 29 «Ремонт основних засобів» із деталізацією аналітичних рахунків третього порядку до рахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» за типами ремонтів та поліпшення об'єктів (господарський чи підрядний спосіб, технічне переозброєння, модернізація, реконструкція тощо).

- розробити класифікацію основних засобів для бухгалтерського обліку ремонтних операцій, виділивши групи введених та невведених в експлуатацію об'єктів.

- розширити функції служби внутрішнього контролю підприємства через впровадження процедури оцінки системи внутрішнього контролю. Це сприятиме більш ефективному проведенню перевірок і підвищенню прозорості операцій, пов'язаних із ремонтами;

Такі заходи дозволять оптимізувати облік, ефективніше планувати витрати та приймати управлінські рішення, засновані на достовірних даних.

Коректний облік основних засобів забезпечує підприємству інформацію про наявність активів і дозволяє контролювати їх ефективне використання. Відповідно до статті 3 Закону № 996-XIV та пункту 4 НП(С)БО 1, фінансова звітність повинна надавати користувачам повну, достовірну та об'єктивну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства [47, 68].

В табл. 2.4 представлено інформацію щодо розкриття інформації про основні засоби у звітності.

Форма № 5 «Примітки до річної звітності» є особливою формою фінансових звітів, в якій повноцінно висвітлюється зміст облікової політики, прийнятої на підприємстві. Інформація про основні засоби наведена в розділі II «Основні засоби», а саме в рядках 100 – 180, 260.

Таблиця 2.4

Відображення інформації про основні засобів у фінансовій звітності

Звітність			
назва та розділ форми звітності		назва статті	код рядка
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1 розділ «Необоротні активи»	Основні засоби	1010
		Первісна вартість	1011
		Знос	1012
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	3 розділ «Елементи операційних витрат»	Амортизація	2515
Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)	2 розділ «Рух коштів в результаті інвестиційної діяльності»	Надходження від реалізації НА	3205
		Витрачання на придбання НА*	3260
Звіт про рух грошових коштів (за не прямим методом)	1 розділ «Рух коштів в результаті операційної діяльності»	Коригування на амортизацію НА	3505
	2 розділ «Рух коштів в результаті інвестиційної діяльності»	Надходження від реалізації НА	3205
		Витрачання на придбання НА	3260
Звіт про власний капітал		Дооцінка (уцінка) НА	4111
Примітки до річної звітності	Розділ 2 «Основні засоби»	У відповідних графах представлено дані про ОЗ* в розрізі: - залишок на початок і кінець року; - зміни (надійшло, вибуло, переоцінено); - сума нарахованої амортизації за рік; - інші зміни та внутрішнє переміщення об'єктів.	100-260
Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію за 20____ рік	Розділ 1. Наявність і рух ОЗ		001-101
	Розділ 2 «Склад ОЗ»	Наводиться інформація про наявні НА на кінець року	200-216

Крім того, у примітках до щорічної фінансової звітності (форма 5) обов'язково має бути представлена наступна інформація стосовно основних засобів: групи основних засобів; код рядка; залишок на початок року (початкова вартість, амортизація); надходження протягом року; переоцінка (початкова вартість, амортизація); вибуття протягом року (початкова вартість, амортизація); нарахована амортизація; збитки від зменшення корисності; інші

зміни (початкова вартість, амортизація); залишок на кінець року (початкова вартість, амортизація); отримані за фінансовою орендою (початкова вартість, амортизація); передані в оперативну оренду (початкова вартість, амортизація).

2.3. Податкові аспекти обліку основних засобів

Облік основних засобів в Україні включає кілька важливих податкових аспектів, що регулюються Податковим кодексом України (ПКУ). Розглянемо ключові аспекти оподаткування основних засобів [61]:

1) амортизація. Згідно з ПКУ, для цілей оподаткування підприємства можуть використовувати прямолінійний, зменшуваного залишку, прискореного зменшуваного залишку, кумулятивний або виробничий метод. При цьому, для податкового обліку основні засоби діляться на групи (ПКУ, ст. 138), кожній із яких присвоюється мінімальний строк корисного використання. Для зменшення оподаткованого прибутку амортизація враховується як витрати підприємства.

2) податковий кредит та податкові зобов'язання з ПДВ:

- податковий кредит - якщо основні засоби придбані з ПДВ, підприємство має право включити сплачений податок до податкового кредиту.

- податкові зобов'язання. Якщо підприємство використовує основні засоби для господарської діяльності, нарахування податкових зобов'язань з ПДВ не виникає. Але при продажу або нецільовому використанні виникає обов'язок нарахувати податкові зобов'язання.

3) при продажу основних засобів слід визначити об'єкт оподаткування, враховуючи залишкову вартість, нараховану амортизацію, та суму доходу від продажу. Якщо вартість продажу перевищує залишкову вартість, різниця включається до оподаткованого доходу.

4) облік ремонтів та модернізацій. Поточний ремонт можна відносити на витрати підприємства, що зменшує базу оподаткування. Якщо поліпшення основних засобів збільшує їхню вартість, підприємство має право амортизувати витрати на модернізацію.

5) якщо основні засоби виведено з експлуатації (ліквідація), їхню залишкову вартість можна включити до витрат, що зменшує оподатковуваний прибуток. Однак підприємство зобов'язане нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ на залишкову вартість об'єкта при його ліквідації.

6) підприємства повинні правильно відображати інформацію про основні засоби в податкових деклараціях, включаючи дані про нараховану амортизацію, витрати на ремонт, доходи від продажу або ліквідації та інше.

Ці аспекти регулюються розділом III ПКУ і є основою для формування податкової бази підприємства щодо обліку основних засобів.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ РУХУ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання

Аналіз фінансового стану підприємства передбачає вивчення його здатності підтримувати стабільну діяльність, забезпечувати дохідність і фінансову стійкість у довгостроковій перспективі. Загалом, завдання аналізу фінансового стану підприємства полягає в отриманні комплексної картини його фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, прибутковості та ефективності управління ресурсами. Майновий стан підприємства (табл. 3.1) відображається через склад, розподіл, структуру та зміни активів (власності) та пасивів (власного капіталу і зобов'язань).

Таблиця 3.1

Динаміка та структура майна підприємства ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр.

Види активів (майна)	2021 р		2022 р.		2023 р.		Зміни (+,-) 2023 р. до 2021 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	час- тки, в.п.	у %
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Майно - всього	229100	100,0	251130	100,0	275138	100,0	+46038	х	+20,1
1. Необоротні активи	79342	34,6	71810	28,6	62260	22,6	-17082	-12,0	-21,5
1.1. Основні засоби	79031	99,6	71447	99,5	61911	99,4	-17120	-0,2	-21,7
2. Оборотні активи	149758	65,4	179320	71,4	212878	77,4	+63120	+12,0	+42,1
2.1. Запаси	81990	54,7	115180	64,2	134180	63,0	+52190	+8,3	+63,7
2.1.1. Виробничі запаси	19865	24,2	12373	10,7	18989	14,2	-876	-10,1	-4,4
2.1.2. Незавершене виробництво	7815	9,5	9601	8,3	12598	9,4	+4783	-0,1	+61,2
2.1.3. Готова продукція та товари	54310	66,2	93206	80,9	102593	76,5	+48283	+10,2	+88,9
2.2. Поточні біологічні активи	688	0,5	657	0,4	963	0,5	+275	-	+40,0

Продовж. табл. 3.1

A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.3. Поточна дебіторська заборгованість	26079	17,4	12005	6,7	24168	11,4	-1911	-6,1	-7,3
2.4. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	39467	26,4	49006	27,3	49666	23,3	+10199	-3,0	+25,8
2.5. Інші оборотні активи	1534	1,0	2472	1,4	3901	1,8	+2367	+0,8	в 2,5 р.б.

Результати аналізу майна ТОВ «XXX» засвідчили про присутність як позитивних, так і негативних тенденцій у майновому стані господарюючого суб'єкта за інформацією активу балансу. Так у 2023 р. порівняно з 2021 р. вартість майна збільшилася на 46038 тис. грн (20,1 %), що свідчить про поліпшення майнового потенціалу суб'єкта господарювання. При цьому необоротні активи скоротилися на 17082 тис. грн (21,5 %), при цьому, вони представлені, переважно, основними засобами, вартість яких зросла на 17120 тис. грн., або на 21,7 %.

На ряду із скорочення вартості необоротних активів, спостерігається збільшення оборотних активів на 63120 тис. грн (на 42,11 %) спричинене зростанням вартості запасів на 52190 тис. грн (63,7 %), поточних біологічних активів – на 275 тис. грн (на 40 %), грошових коштів та їх еквівалентів – на 10199 тис. грн (на 25,8 %), вартості інших оборотних активів – на 267 тис. грн (2,5 рази) та скорочення суми поточної дебіторської заборгованості на 1911 тис. грн (7,3 %).

На зміну вартості запасів вплинуло зростання суми: незавершеного виробництва на 4783 тис. грн (на 61,2 %), готової продукції та товарів – на 48283 тис. грн (на 88,9 %) та скорочення вартості виробничих запасів – на 876 тис. грн (4,4 %). В структурі майна ТОВ «XXX» в період з 2021 р. по 2023 р. переважають оборотні активи – 65,4, 71,4, 77,4% у 2021, 2022 та 2023 рр.

Графічно динаміку майна ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр. представлено

на рис. 3.1.

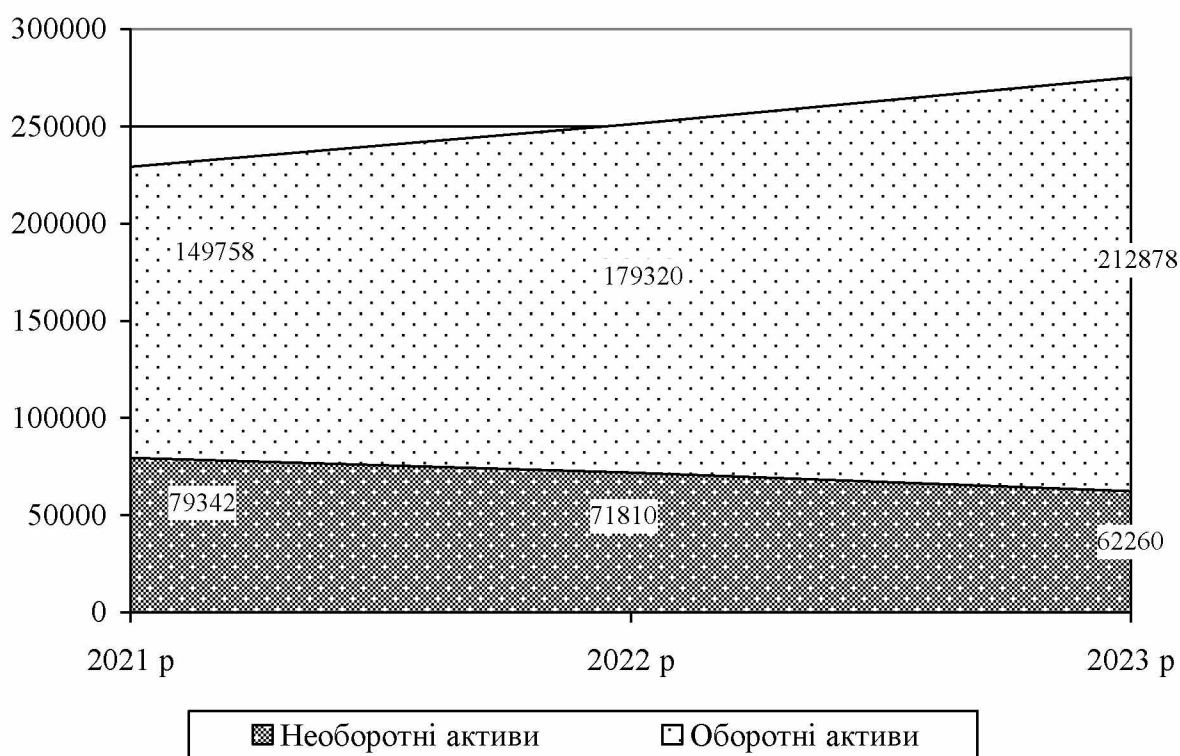

Рис. 3.1. Динаміка та структура активів ТОВ «XXX»
за 2021 - 2023 рр., тис. грн

Аналіз джерел формування майна (капіталу) господарюючих суб'єктів, в тому числі і ТОВ «XXX», провадиться з використанням скороченого аналітичного балансу, що формується з вихідного балансу через об'єднання в окремі групи однорідних за складом та економічним змістом статей.

Аналіз капіталу ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр. представлено в табл. 3.2.

За результатами проведеного в табл. 3.2 аналізу можна зробити ряд висновків. Власний капітал ТОВ «XXX» збільшився в 2023 р. порівняно з 2021 р. на 2726 тис. грн (на 19,2 %), що є позитивним для підприємства. Не дивлячись на вартісне збільшення власного капіталу, в структурі джерел формування капіталу його частка скоротилася з 97 до 96,3 %, що є негативним і свідчить про зниження залежності ТОВ «XXX» від зовнішніх джерел, хоча таке скорочення не є суттєвим з позиції фінансової стійкості.

Таблиця 3.2

Динаміка та структура джерел формування капіталу
ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр.

Види пасивів (джерел формування капіталу)	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни, (+/-) 2023 р. до 2021 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	частки, в.п.	у %
Капітал - всього	229100	100,0	251130	100,0	275138	100,0	+46038	х	+20,1
1. Власний капітал	222145	97,0	242517	96,6	264871	96,3	+42726	-0,7	+19,2
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	2727	1,2	2727	1,1	2727	1,0	-	-0,2	-
1.2. Нерозподілений прибуток	62598	28,2	25962	10,7	27945	10,6	-34653	-17,6	-55,4
2. Зобов'язання і забезпечення	6955	3,0	8613	3,4	10267	3,7	+3312	+0,7	+47,6
2.1. Поточні зобов'язання і забезпечення	6955	100,0	8613	100,0	10267	100,0	+3312	-	+47,6
2.1.1. Поточна кредиторська заборгованість	804	11,6	3385	39,3	1879	18,3	+1075	+6,7	в 2,3 р.б.

За 2021 - 2023 рр. спостерігається скорочення нерозподіленого прибутку на 34653 тис. грн (на 55,4 %). Збільшення зобов'язань та забезпечень ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр. склало 3312 тис. грн (47,6 %). Зобов'язання та забезпечення представлені виключно поточними. Частка поточної кредиторської заборгованості ТОВ «XXX» зросла на 6,7 в.п. В загальному ж цей показник за досліджуваний період також зріс - на 1075 тис. грн (в 2,3 рази) і може свідчити про погіршення розрахунків з кредиторами. Графічно динаміку капіталу ТОВ «XXX» представлено на рис. 3.2.

Одним із показників, який описує фінансовий стан господарюючих суб'єктів є підтримання стабільності з позиції довгострокової перспективи, тобто його фінансова стійкість. Для ТОВ «XXX» оцінку показників фінансової стійкості представлено додатку С.

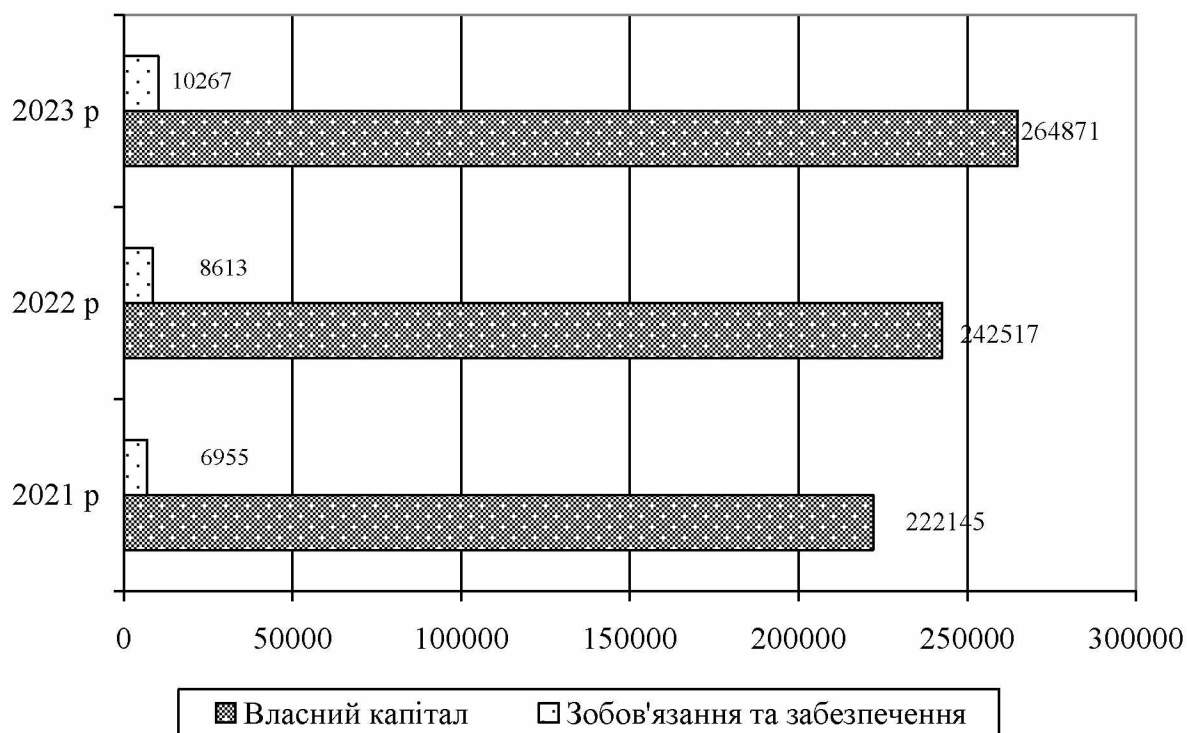

Рис. 3.2. Динаміка капіталу ТОВ «XXX» в 2021 - 2023 рр.,
тис. грн

Виконані в додатку розрахунки свідчать, що ТОВ «XXX» мало високий рівень фінансової стійкості у 2021 - 2023 рр., хоча в динаміці показників має неоднозначні тенденції.

Так, фактичне значення коефіцієнта автономії вказує на те, що на кінець 2023 р. питома вага власного капіталу у валюті балансу становить 96,3 %, що на 0,7 пунктів вище порівняно з 2021 р. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу відповідно зріс з 0,030 до 0,037 і свідчить про зниження рівня фінансової залежності ТОВ «XXX» від кредиторів.

Коефіцієнт фінансової стабільності вказує, що на одну гривню власного капіталу у 2021 р. припадає близько 32 позикового капіталу і має тенденцію до скорочення і в 2023 р. становив близько 26 грн. Його віддалення від 1 може свідчити, що власники здійснюють фінансування у свою діяльність.

В цілому динаміка показників структури джерел формування капіталу ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр. (додаток С) свідчить про підвищення рівня

фінансової стійкості.

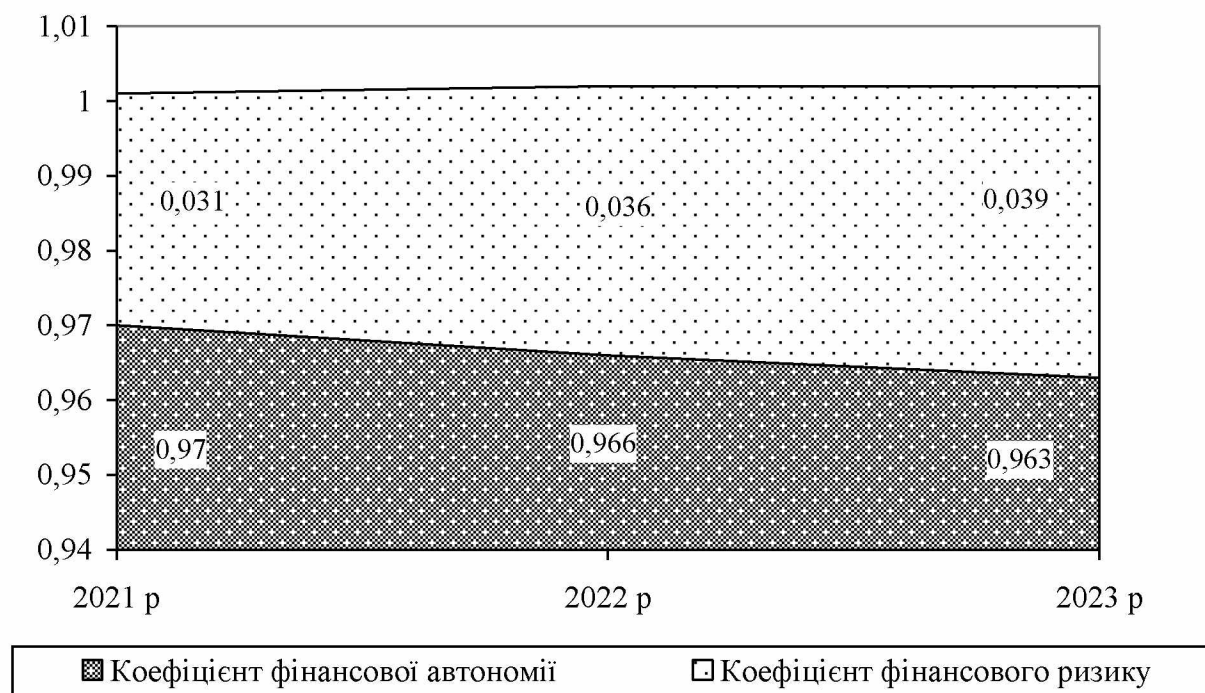

Рис. 3.3. Динаміка коефіцієнту автономії та концентрації позикового капіталу ТОВ «XXX» Полтавського району за 2021 – 2023 рр.

Значення коефіцієнтів маневреності власного капіталу ТОВ «XXX» (0,643, 0,704, 0,765) більше нормативного, а отже, це означає, що підприємство має дуже високі можливості для фінансування своєї виробничої діяльності.

Коефіцієнти забезпеченості оборотних активів та запасів власними оборотними коштами вказують на те, що в період з 2021 по 2023 рр. підприємство має високий рівень фінансового забезпечення власними оборотними коштами. Досліджувані показники хоч і мають негативну динаміку (скоротився на 0,002), проте значно більші за нормативні значення (0,954, 0,952, 0,952).

Коефіцієнт майна виробничого призначення скоротився з 0,469 до 0,346, що свідчить про те, що ТОВ «XXX» знижує свою фінансову стійкість з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні також скоротився з 0,345 до 0,225. Це вказує про скорочення відсотку основних засобів у валюті балансу. Коефіцієнт нагромадження амортизації свідчить про те, що рівень зношеності основних засобів ТОВ «XXX» зріс з 48,8 % у 2021 р. до 61,7 % у 2023 р., що свідчить про підвищення рівня зношеності майна.

Здійснимо оцінку рівня доходів і витрат ТОВ «XXX» в табл. 3.3 та 3.4.

Таблиця 3.3

**Динаміка та структура операційних витрат за елементами
ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр.**

Види витрат	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни (+, -) 2023 р. до 2021 р.		
	сума, тис. грн.	у % до підсу- мку	сума, тис. грн.	у % до підсу- мку	сума, тис. грн.	у % до підсу- мку	суми, тис. грн.	частки, в.п.	у %
Матеріальні затрати	50978	55,4	68542	64,2	87265	67,9	+36287	+12,5	+71,2
Витрати на оплату праці	8214	8,9	8341	7,8	11283	8,8	+3069	-0,1	+37,4
Відрахування на соціальні заходи	1995	2,2	2008	1,9	2018	1,6	+23	-0,6	+1,2
Амортизація	12501	13,6	12555	11,8	12309	9,6	-192	-4,0	-1,5
Інші операційні витрати	18375	20,0	15260	14,3	15662	12,2	-2713	-7,8	-14,8
Разом	92063	100,0	106706	100,0	128537	100,0	+36474	x	+39,6

Оцінка операційних витрат ТОВ «XXX» за елементами дає можливість зробити наступні висновки: загальна сума операційних витрат за досліджуваний період зросла на 36474 тис. грн або на 39,6 % (рис. 3.4).

Ця зміна спричинена зростанням: обсягу матеріальних затрат на 36287 тис. грн або на 71,2 %, витрат на оплату праці на 3069 тис. грн на 37,4 %, суми відрахувань на соціальні заходи на 23 тис. грн або на 1,2 % та скороченням; суми амортизації на 2713 тис. грн або на 14,8 % та суми інших операційних витрат на 2713 тис. грн (на 14,8 %). Протягом досліджуваного

періоду (2021 -2023 рр.) найбільшу питому вагу займали: матеріальні витрати 55,4, 64,2, 67,9 % відповідно.

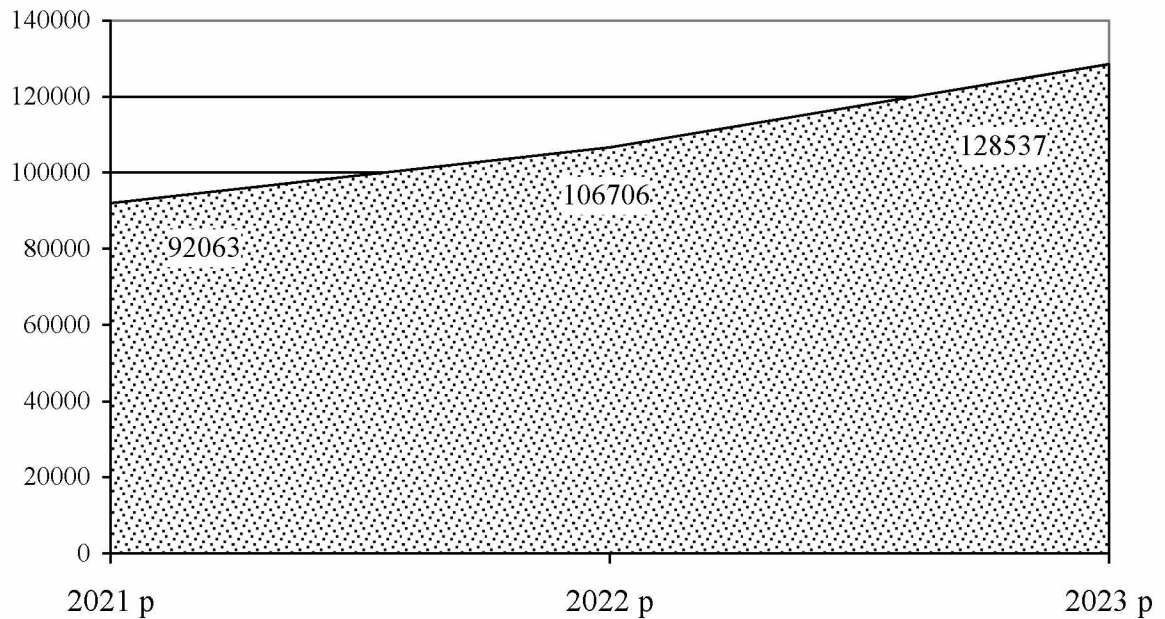

Рис. 3.4. Динаміка операційних витрат за елементами
ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр., тис. грн

За даними форми № 2 (додатки Н.2, П.2, Р.2) проаналізуємо динаміку і структуру доходів у ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр. (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Динаміка і структура доходів у ТОВ «XXX»
за 2021 - 2023 рр.**

Вид доходів	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни (+,-) 2023 р. від 2021 р.		
	сума, тис. грн	час- тка, %	сума, тис. грн	час- тка, %	сума, тис. грн	час- тка, %	суми, тис. грн	час- тки, в.п.	у %
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від основної операційної діяльності	132721	98,2	74361	86,4	132623	97,6	-98	-0,6	-0,1

Продовж. табл. 3.4

А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дохід від іншої операційної діяльності	2332	1,7	11532	13,4	2469	1,8	+137	+0,1	+5,9
Дохід від фінансової діяльності	72	0,1	129	0,1	759	0,6	+687	+0,5	в 10,6 р.б.
Дохід від інвестиційної діяльності	-	-	64	0,1	43	0,1	+43	-	+100,0
Усього доходів	135125	100,0	86086	100,0	135894	100,0	+769	х	+0,6

Оцінка доходів ТОВ «XXX» засвідчила, що, підприємство формує доходи переважно в процесі основної операційної діяльності. Так, у 2023 р. у загальній величині доходів 97,6 % припадало на чистий дохід від реалізації. Його вартість скоротилась у звітному 2023 р. на 98 тис. грн (на 0,13 %) порівняно з 2021 р. Сума доходів від іншої операційної діяльності навпаки зросла за 2021 – 2023 рр. на 137 тис. грн (на 5,9 %).

Динаміка доходів від фінансової діяльності ТОВ «XXX» мала тенденцію до зростання. Так, у 2023 р. їх сума зросла на 687 тис. грн (в 10,6 рази), а доходи від інвестиційної діяльності зросли на 43 тис. грн або на 100 %. Загальна сума доходів ТОВ «XXX» збільшилась на 769 тис. грн (0,6 %) за досліджувані 2021 - 2023 рр.

Основні джерела інформації для аналізу фінансових результатів прибутку включають дані синтетичного і аналітичного бухгалтерського обліку за рахунками результатів, фінансову звітність та внутрішню управлінську звітність. У табл. 3.5 проведено аналіз формування, структури та динаміки показників доходів, витрат і фінансових результатів діяльності ТОВ «XXX» на основі інформації з форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

За даними табл. 3.5 у 2023 р. порівняно з 2021 р. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «XXX» скоротився на 98 тис. грн (на 0,1 %), а операційні витрати навпаки зросли – на 35422 тис. грн

або на 48,8 %, у тому числі за рахунок зростання собівартості реалізації – на 30002 тис. грн (на 51,1 %), адміністративних витрат – на 9262 тис. грн (в 2,8 рази) та скорочення обсягів витрат на збут і інших операційних витрат на 2557 тис. грн (на 45,6 %) та 1285 тис. грн (на 42,9 %) відповідно.

Таблиця 3.5

**Динаміка і структура доходів, витрат та фінансових результатів
діяльності ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр.**

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни 2023 р. до 2021 р.	
	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	суми, тис. грн	у %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	132721	х	74361	х	132623	х	-98	-0,1
Операційні витрати у тому числі:	72527	100,0	60124	100,0	107949	100,0	+35422	+48,8
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	58768	81,0	47106	78,3	88770	82,2	+30002	+51,1
б) адміністративні витрати	5156	7,1	6174	10,3	14418	13,4	+9262	в 2,8 р.б.
в) витрати на збут	5609	7,7	5791	9,6	3052	2,8	-2557	-45,6
г) інші операційні витрати	2994	4,1	1053	1,8	1709	1,6	-1285	-42,9
Валовий прибуток («-» збиток)	73953	х	27255	х	43853	х	-30100	-40,7
У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	х	55,7	х	36,7	х	33,1	х	х
Інші операційні доходи	2332	х	11532	х	2469	х	+137	+5,9
Фінансовий результат від операційно діяльності	62526	х	25769	х	27143	х	-35383	-56,6
Фінансові та інвестиційні доходи	72	х	193	х	802	х	+730	в 11,1 р.б.
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	62598	х	25962	х	27945	х	-34653	-55,4
Чистий фінансовий результат	62598	х	25962	х	27945	х	-34653	-55,4
У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	х	47,2	х	34,9	х	21,1	х	х
У % до валового прибутку	х	84,6	х	95,3	х	63,7	х	х

Результатом такої динаміки стало скорочення валового прибутку на 30100 тис. грн (або на 40,7 %). Скорочення обсягів інших операційних

доходів на 137 тис. грн (на 5,9 %) спричинило скорочення фінансового результату від операційної діяльності на 56,6 %.

Не дивлячись на зростання обсягів фінансових та інвестиційних доходів (з 82 до 802 тис. грн), прибуток до оподаткування ТОВ «XXX» скоротився з 62598 тис. грн у 2021 р. до 27945 тис. грн у 2023 р., що становить 55,4 в.п.

У 2021 - 2023 р. чистий прибуток співпадає з прибутком до оподаткування. Динаміку показників чистого доходу та операційних витрат ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр. наведено на рис. 3.5.

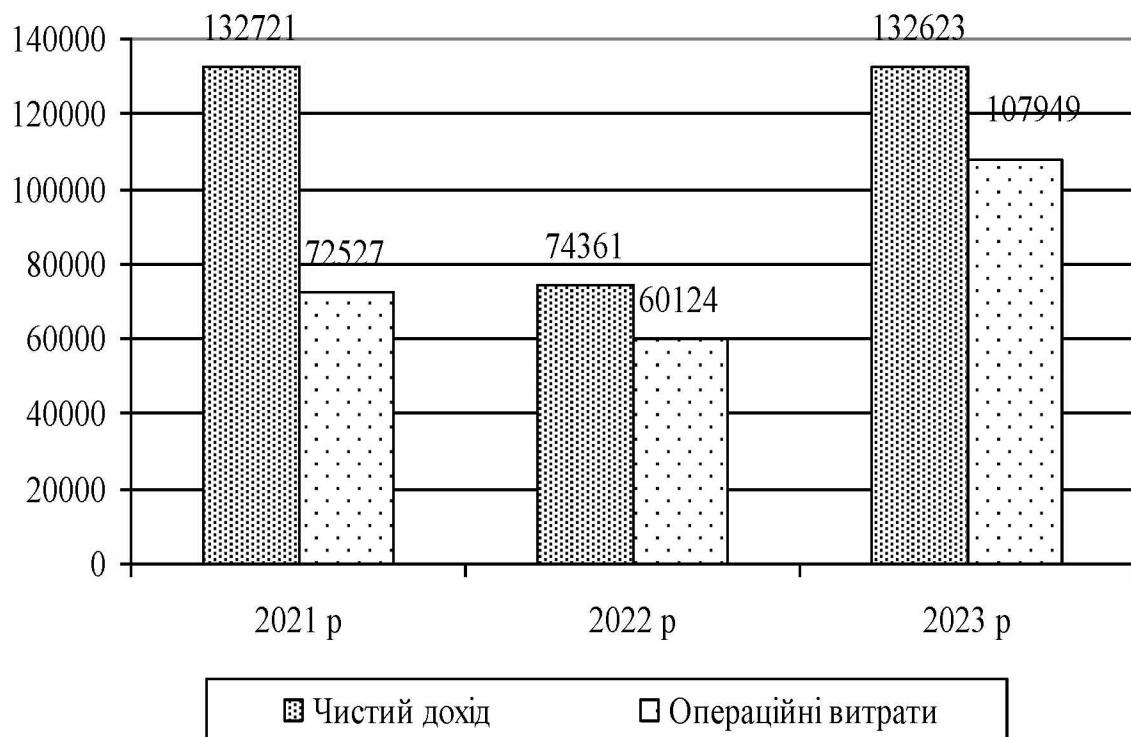

Рис. 3.5. Динаміка чистого доходу, операційних витрат та чистого фінансового результату ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр.

У 2021 р. частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації становила 10,8 %, а у валовому прибутку – 51,9 %. У 2022 р. ці показники підвищилися відповідно до 45,7 та 89,5 %, а в 2023 р. знизилися до 7,3 та 43,4 % відповідно.

Якщо компанія може забезпечити вищий рівень прибутковості на

інвестований капітал, ніж той, який вона сплачує за отримані кредитні ресурси, використовуючи позикові кошти, вона може збільшити контроль над грошовими потоками, розширити свою діяльність і підвищити прибутковість власного капіталу.

Однак важливо враховувати, що зі зростанням частки позикового капіталу у структурі капіталу збільшується ризик зниження фінансової стабільності та здатності погашення зобов'язань компанією. Крім того, прибутковість загальних активів може зменшитися через виплату відсотків за використання кредитів.

3.2. Аналіз наявності та руху основних засобів

Мета аналізу стану та динаміки основних засобів полягає у виявленні тенденцій їх використання, визначенні рівня забезпечення підприємства засобами праці та перспектив їх подальшого оновлення.

Цей процес спрямований на оцінку складу і структури основних засобів, де важливо виявити частку активної частини (такої як машини та обладнання) у загальній вартості основних засобів, а також зрозуміти матеріальний склад (будівлі, транспорт, обладнання тощо).

Результати такого аналізу є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Вони допомагають керівництву підприємства оптимізувати інвестиції, покращити структуру основних засобів і визначити пріоритетні напрями капітальних вкладень.

Використовуючи дані форми 5 фінансової звітності ТОВ «XXX», проведемо оцінку наявності та руху основних засобів (табл. 3.6).

Оцінка залишкової вартості основних засобів ТОВ «XXX» показала її зниження у 2023 р. на 21,7 % порівняно з 2021 р.

Таблиця 3.6

Динаміка та структура основних засобів (за залишковою вартістю)**ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр.**

Вид основних засобів	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни 2021 р. до 2023 р. (+;-)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, пунктів	у %
Земельні ділянки	409	0,5	409	0,6	409	0,7	-	+0,1	-
Будинки, споруди та передавальні пристрої	16791	21,2	14927	20,9	13105	21,2	-3686	-0,1	-22,0
Машини та обладнання	51551	65,2	47483	66,5	40606	65,6	-10945	+0,4	-21,2
Транспортні засоби	8885	11,2	7596	10,6	6379	10,3	-2506	-0,9	-28,2
Інструменти, прилади, інвентар	1237	1,6	922	1,3	1340	2,2	+103	+0,6	+8,3
Інші основні засоби	158	0,2	110	0,2	72	0,1	-86	-0,1	-54,4
Всього	79031	100,0	71447	100,0	61911	100,0	-17120	x	-21,7

Це відбулося за рахунок зменшення залишкової вартості таких елементів: будинків та споруд - на 22 %, машин та обладнання - на 21,2 %, транспортних засобів - на 28,2 %, інших основних засобів - на 54,4 %, а також зростання залишкової вартості інструментів, приладів та інвентарю - на 8,3 %.

У структурі основних засобів ТОВ «XXX» домінує частка машин та обладнання, що складає 62,5 %, 66,5 % та 66,5 % відповідно у 2021, 2022 та 2023 рр. Позитивним є те, що у складі основних засобів компанії переважає активна частка.

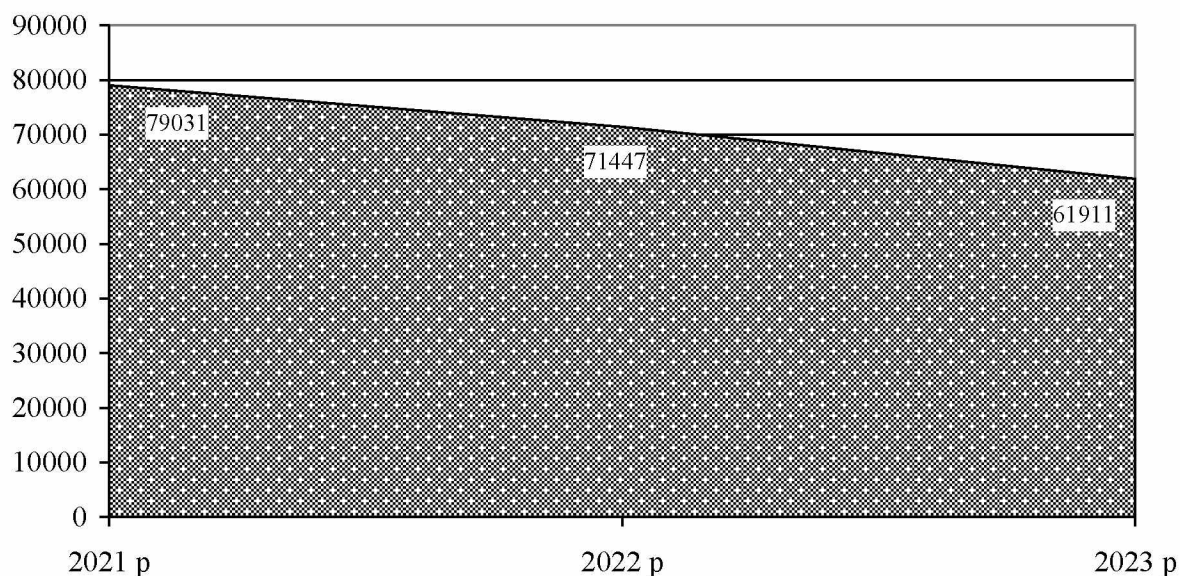

Рис. 3.6. Динаміка залишкової вартості основних засобів
ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр.

Рух основних засобів ТОВ «XXX» протягом досліджуваного періоду представлений їх надходженням (табл. 3.7, рис. 3.7) та вибуттям (рис. 3.8).

Таблиця 3.7

**Динаміка надходження основних засобів ТОВ «XXX»
за 2021 – 2023 рр.**

Вид основних засобів	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни 2021 р. до 2023 р. (+;-)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, пунктів	у %
Будинки, споруди та передавальні пристрої	3339	21,0	-	-	-	-	-3339	-21,0	-100,0
Машини та обладнання	11383	71,7	4886	98,0	1812	65,7	-9571	-6,0	-84,1
Транспортні засоби	33	0,2	-	-	39	1,4	+6	+1,2	+18,2
Інструменти, прилади, інвентар	1126	7,1	98	2,0	909	32,9	-217	+25,8	-19,3
Всього	15881	100,0	4984	100,0	2760	100,0	-13121	x	-82,6

Вартість основних засобів ТОВ «XXX», що надійшли, показала їх

скорочення на 13121 тис. грн (на 82,6 %).

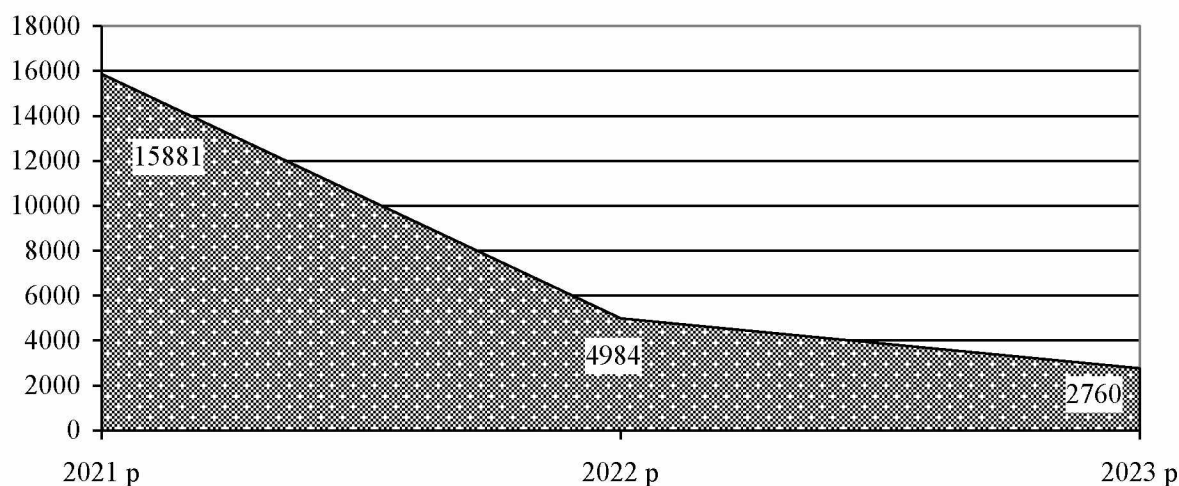

Рис. 3.7. Надходження основних засобів ТОВ «XXX»
за 2021 – 2023 рр.

На це вплинуло скорочення обсягів надходження вартості будівель та споруд (на 3339 тис. грн (на 100 %), машин та обладнання (на 9571 тис. грн або на 84,1 %), інструментів, приладів, інвентарю (на 217 тис. грн або на 19,3 %) та зростання вартості транспортних засобів на 6 тис. грн (на 18,2 %).

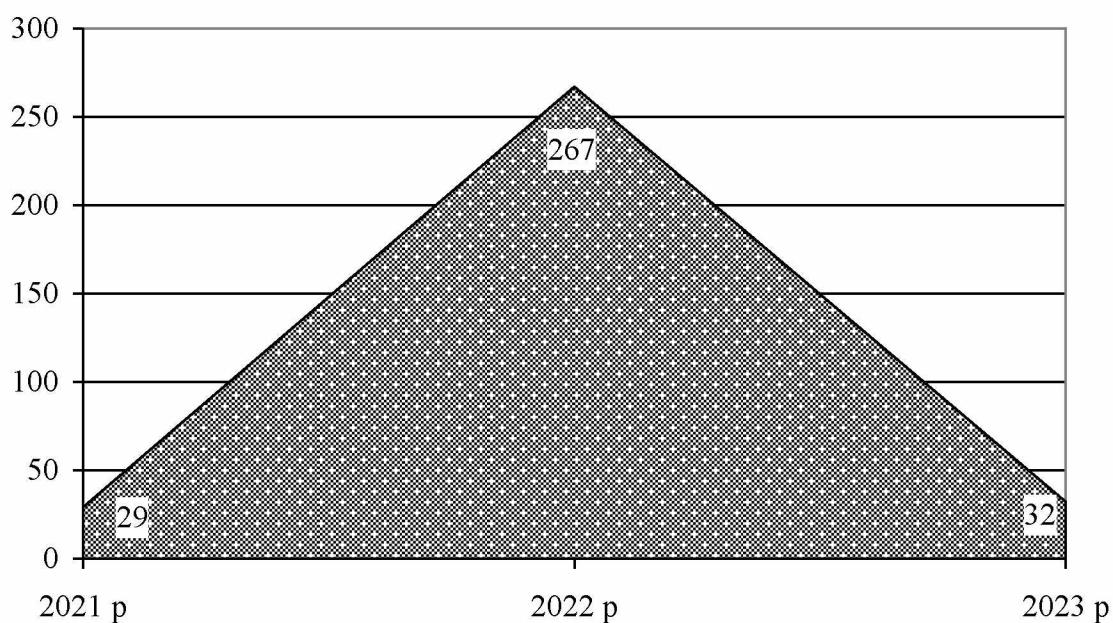

Рис. 3.8. Вибуття основних засобів на ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр.,
тис. грн

Основні засоби ТОВ «XXX», що вибули за 2021 – 2023 рр. в первісній вартості зросла на 3 тис. грн (на 10,3 %).

3.3. Аналіз функціонального стану та ефективності використання основними засобами

Аналіз динаміки основних засобів дозволяє дослідити зміни у їх вартості за кілька періодів та виявити тенденції, такі як оновлення чи поступове зношування. Для цього визначають рівень зносу та придатності основних засобів, розраховуючи такі показники, як коефіцієнт зносу (відношення суми зносу до первісної вартості) і коефіцієнт придатності (відношення залишкової вартості до первісної).

У табл. 3.8 проведемо аналіз наявності, руху та стану основних засобів на ТОВ «XXX», використавши дані розділу I «Основні засоби» ф. № 5 «Примітки до фінансової звітності» (додатки Н.3, П.3, Р.3).

Таблиця 3.8

Показники руху основних засобів на ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення (+,-) 2023 р. від 2021 р.	
				абсо- лютне	відно- сне
А	1	2	3	4	5
Первісна вартість основних засобів на початок	138414	154266	158983	+20569	+14,9
Надійшло за рік	15881	4984	2760	-13121	-82,6
Вибуло за рік	29	267	32	+3	+10,3
Первісна вартість основних засобів на кінець року	154266	158983	161711	+7445	+4,8
Нараховано амортизації за рік	12486	12542	12296	-190	-1,5
Знос основних засобів:					
а) на початок року	62778	75235	87536	+24758	+39,4
б) на кінець року	75235	87536	99800	+24565	+32,7
Первісна вартість активної частини основних засобів:					
а) на початок року	111626	124142	129126	+17500	+15,7

Продовж. табл. 3.8

A	1	2	3	4	5
б) на кінець року	124142	129126	131854	+7712	+6,2
Знос активної частини основних засобів:					
а) на початок року	51726	62469	73125	+21399	+41,4
б) на кінець року	62469	73125	83529	+21060	+33,7
<i>Показники руху основних засобів</i>					
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	15852	4717	2728	-13124	-82,8
Темп зростання (зниження),	111,5	103,1	101,7	-9,7	-8,7
Темп приросту (зменшення), %	11,5	3,1	1,7	-9,7	-85,0
Коефіцієнт надходження, %	10,3	3,1	1,7	-8,6	-83,4
Коефіцієнт вибуття, %	0,0	0,2	0,0	0,0	-3,9
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	10	34	59	+49	в 6 р.б.
Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	0,2	5,4	1,2	+1,0	в 6,3 р.б.
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	99,8	94,6	98,8	-1,0	-1,0
Період обороту, років	12	12	13	+1	+11,3
Середня норма амортизації, %	8,5	8,0	7,7	-0,9	-10,1
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>					
Коефіцієнт зносу основних засобів, %:					
а) на початок року	45,4	48,8	55,1	+9,7	+21,4
б) на кінець року	48,8	55,1	61,7	+12,9	+26,5
Коефіцієнт придатності основних засобів, %:					
а) на початок року	54,6	51,2	44,9	-9,7	-17,8
б) на кінець року	51,2	44,9	38,3	-12,9	-25,3
Питома вага активної частини основних засобів, %:					
а) на початок року	80,6	80,5	81,2	+0,6	+0,7
б) на кінець року	80,5	81,2	81,5	+1,1	+1,3
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %					
а) на початок року	46,3	50,3	56,6	+10,3	+22,2
б) на кінець року	50,3	56,6	63,3	+13,0	+25,9

Протягом 2021 – 2023 рр. для ТОВ «XXX» спостерігається загальне зростання первісної вартості основних засобів: від 138414 тис. грн у 2021 р. до 161711 тис. грн у 2023 р. Це свідчить про збільшення активів підприємства, проте темпи приросту суттєво знизилися.

Надходження основних засобів значно скоротилося: у 2021 р. було придбано активів на суму 15881 тис. грн, тоді як у 2023 р. - лише 2760 тис. грн, що становить зниження на 82,8 %. Вибуття засобів залишилося

практично незмінним, а його обсяг незначний, що вказує на стабільність утримання активів, хоча це може бути сигналом недостатньої модернізації.

Рівень зносу основних засобів ТОВ «XXX» суттєво зріс. Якщо на початок 2021 р. коефіцієнт зносу складав 45,4 %, то на початок 2023 р. цей показник досягнув 55,1 %. Подібна тенденція спостерігається і наприкінці року, коли коефіцієнт зносу піднявся з 48,8 % до 61,7 %. Це свідчить про поступове старіння засобів, що негативно впливає на їх придатність: коефіцієнт придатності на початок року зменшився з 54,6 % у 2021 р. до 38,3 % у 2023 р.

Коефіцієнт надходження впав із 10,3 % у 2021 р. до 1,7 % у 2023 р., а період можливого повного оновлення активів зріс із 10 до 59 років. Це свідчить про серйозне уповільнення процесу оновлення, що може вплинути на конкурентоспроможність підприємства.

Темпи зростання також зменшилися: річний приріст основних засобів упав із 15852 тис. грн у 2021 р. до 2728 тис. грн у 2023 р., а темп приросту скоротився з 11,5 % до 1,7 %. Це вказує на зниження інтенсивності капіталовкладень.

Загалом ТОВ «XXX» стикається з викликами, пов'язаними зі старінням основних засобів, низьким рівнем оновлення та уповільненням приросту активів. Для забезпечення ефективної діяльності необхідно переглянути політику оновлення основних засобів, зокрема активної частини, яка є ключовою для виробничого процесу.

Така динаміка показників руху основних засобів спричинила зростання періоду можливого їх оновлення з 10 до 59 років (рис. 3.9).

Не менш важливим аспектом є оцінка ефективності використання основних засобів. Це здійснюється через розрахунок фондівіддачі, яка показує виручку від реалізації на одиницю основних засобів, та фондоємності, що є зворотним показником. Такий підхід дозволяє визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси.

На основі отриманих даних розробляються рекомендації для

оптимізації управління основними засобами.

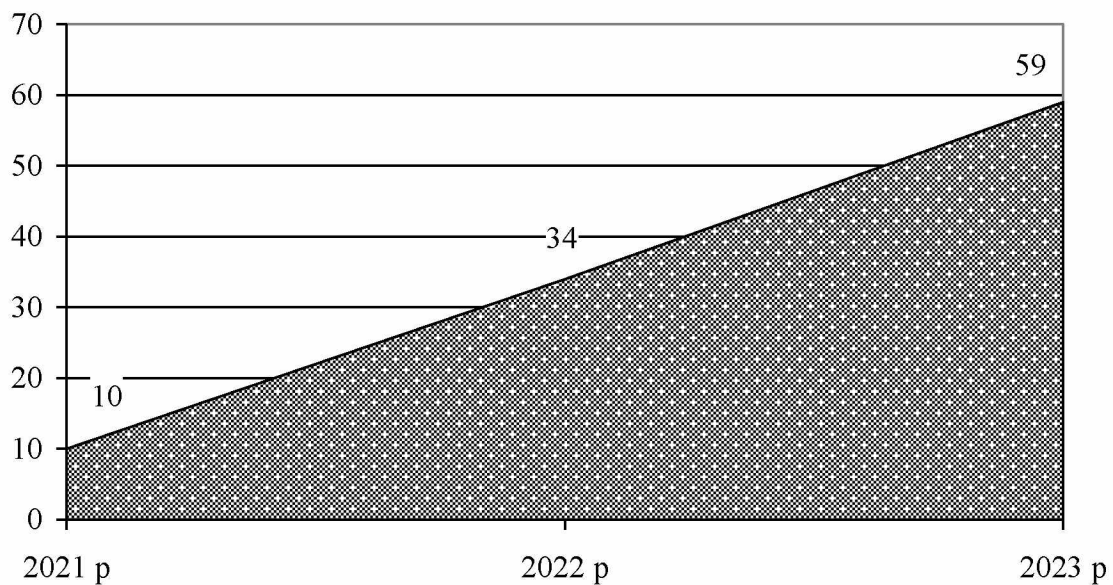

Рис. 3.9. Період можливого відновлення основних засобів
ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр., років

Вони можуть включати заходи з модернізації чи заміни застарілого обладнання, а також пропозиції щодо покращення ефективності використання наявних активів. У процесі аналізу застосовуються такі методи, як горизонтальний і вертикальний аналіз для порівняння показників у часі або оцінки їх структури, а також коефіцієнтний і факторний аналіз для розрахунків та вивчення впливу окремих факторів.

Розрахуємо дані показники та проаналізуємо наведені вище показники ефективного використання засобів у ТОВ «XXX» у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

**Показники ефективності використання основних засобів
ТОВ «XXX» за 2021 - 2023 рр.**

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р. (+;-)	
	2021	2022	2023	абсолютне	відносне, %
А	1	2	3	4	5
Вихідна інформація					
Вартість виготовленої продукції	58768	41106	88770	+30002	+51,1
Залишкова вартість основних фондів	79031	71447	61911	-17120	-21,7
Вартість майна (середньорічна)	196440	240115	263134	+66695	+34,0

Продовж. табл. 3.9

А	1	2	3	4	5
Середньооблікова чисельність працівників	106	103	101	-5	-4,7
Валовий прибуток підприємства	73953	27255	43853	-30100	-40,7
Розрахункові показники					
Фондомісткість	1,345	1,738	0,697	-0,647	-48,1
Фондоозброєність	554,415	399,087	878,911	+324,496	+58,5
Фондовіддача	0,744	0,575	1,434	+0,690	+92,8
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,402	0,298	0,235	-0,167	-41,5
Рентабельність основних виробничих засобів	93,6	38,1	70,8	-22,7	х

Табл. 3.9 відображає динаміку ключових економічних показників діяльності підприємства. Аналіз показників показав, що фондомісткість знизилася з 1,345 до 0,697, що означає зменшення потреби у основних засобах на одиницю продукції. Це може свідчити про підвищення ефективності використання ресурсів, адже відносне зниження склало 48,1 %.

Водночас фондоозброєність зросла з 554,415 до 878,911, тобто на 58,5 %. Це говорить про збільшення кількості основних засобів, які припадають на одного працівника, що може сприяти підвищенню продуктивності праці.

Фондовіддача також значно покращилася – її величина зросла з 0,744 до 1,434 (на 92,8 %), що свідчить про суттєве підвищення ефективності використання основних засобів для створення продукції.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні ТОВ «XXX» зменшився з 0,402 до 0,235 (на 41,5%). Це може вказувати на «старіння» основних засобів або зниження їхньої частки у структурі активів ТОВ «XXX». Крім того, рентабельність основних виробничих засобів впала з 93,6 % до 70,8 %, що вказує про зменшення ефективності їх використання для отримання прибутку.

Загалом, попри позитивну динаміку у використанні ресурсів, спостерігаються проблеми з оновленням основних засобів і підтриманням їх рентабельності.

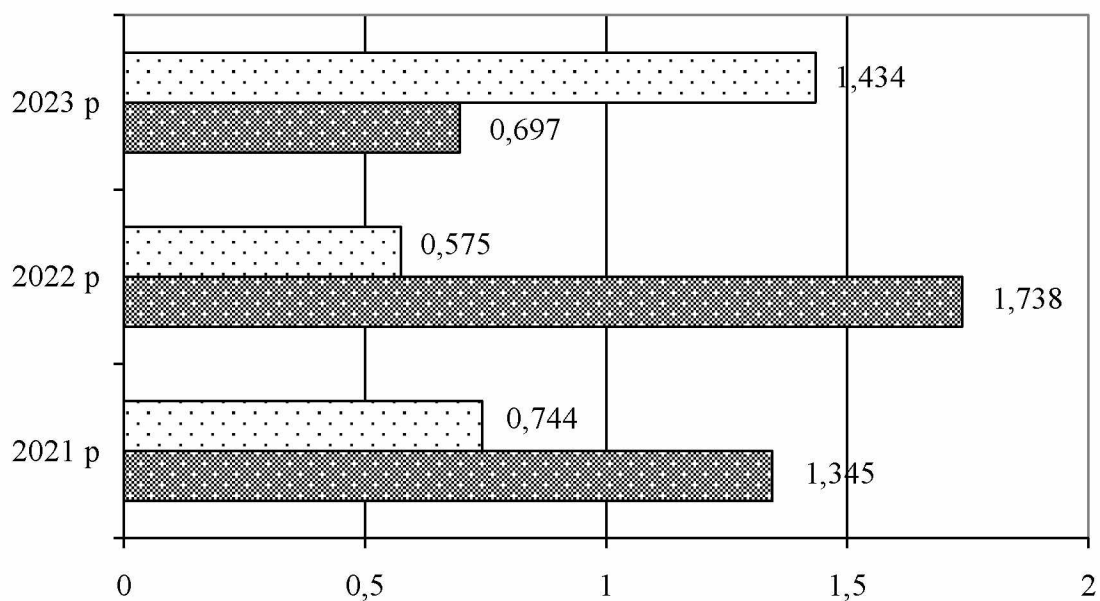

Рис. 3.10. Динаміка показників ефективності використання основних засобів
ТОВ «XXX» за 2021 – 2023 рр., %

Загалом, можна зробити висновок про неефективне використання основних засобів ТОВ «XXX» за досліджуваний період. Про це свідчать дані аналізу функціонального стану основних засобів та ефективності їх використання.

ВИСНОВКИ

Згідно з пунктом 4 НП(С)БО 7 «Основні засоби», до основних засобів належать матеріальні активи, які підприємства або установи використовують у виробничій діяльності, постачанні продукції, наданні послуг, передачі в оренду, а також для виконання адміністративних чи соціально-культурних функцій. Важливо, що їхній очікуваний термін корисного використання перевищує один рік або тривалість операційного циклу, якщо він довший.

Основні засоби можна класифікувати за різними ознаками, залежно від їхніх характеристик, способу використання та інших критеріїв. Методи оцінки основних засобів при їх надходженні та вибутті визначаються нормами чинного законодавства та фіксуються в наказі про облікову політику.

ТОВ «XXX» здійснює виробничу діяльність у Полтавській області, а реалізує свою продукцію по всій Україні. Основні ринки збуту - Полтавська, Кіровоградська, Харківська та Київська області. Підприємство займається рослинництвом, основними видами культур є: кукурудза, соняшник, соя та овочі.

Динаміка кадрового складу ТОВ «XXX» засвідчила, що чисельність працівників не змінилася у 2023 р. порівняно з 2021 р. Проте спостерігається збільшення частки управлінського персоналу, що вплинуло на скорочення чисельності працівників, зайнятих у с/г виробництві.

Облік на підприємстві здійснюється згідно з чинним законодавством на підставі наказу про облікову політику з використанням програми «BAS». Після аналізу Наказу про облікову політику ТОВ «XXX» встановлено, що він потребує вдосконалення, зокрема стосовно основних засобів.

Синтетичний облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби», який використовується для відображення інформації про наявність і рух як власних основних засобів, так і тих, що отримані за умов фінансового лізингу, а також орендованих майнових комплексів, що належать до

основних засобів. Аналітичний облік основних засобів ТОВ «XXX» ведеться по кожному об'єкту окремо.

У фінансовій звітності інформація про основні засоби відображається у формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», формі 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», формі 5 «Примітки до річної звітності».

Оцінка залишкової вартості основних засобів ТОВ «XXX» показала її зниження у 2023 р. на 21,7 % порівняно з 2021 роком. Це відбулося за рахунок зменшення залишкової вартості таких елементів: будинків та споруд - на 22 %, машин та обладнання - на 21,2 %, транспортних засобів - на 28,2 %, інших основних засобів - на 54,4 %, а також зростання залишкової вартості інструментів, приладів та інвентарю - на 8,3 %. У структурі основних засобів ТОВ «XXX» домінує частка машин та обладнання, що складає 62,5 %, 66,5 % та 66,5 % відповідно у 2021, 2022 та 2023 роках. Позитивним є те, що у складі основних засобів компанії переважає активна частка.

Вартість основних засобів ТОВ «XXX», що надійшли, показала їх скорочення на 13121 тис. грн (на 82,6 %). Основні засоби ТОВ «XXX», що вибули за 2021 – 2023 рр. в первісній вартості зросла на 3 тис. грн (на 10,3 %).

Протягом 2021 – 2023 рр. для ТОВ «XXX» спостерігається загальне зростання первісної вартості основних засобів: від 138414 тис. грн у 2021 р. до 161711 тис. грн у 2023 р. Це свідчить про збільшення активів підприємства, проте темпи приросту суттєво знизилися.

Надходження основних засобів значно скоротилося: у 2021 р. було придбано активів на суму 15881 тис. грн, тоді як у 2023 р. - лише 2760 тис. грн, що становить зниження на 82,8 %. Вибуття засобів залишилося практично незмінним, а його обсяг незначний, що вказує на стабільність утримання активів, хоча це може бути сигналом недостатньої модернізації.

Рівень зносу основних засобів ТОВ «XXX» суттєво зріс. Це свідчить

про поступове старіння засобів, що негативно впливає на їх придатність: коефіцієнт придатності на початок року зменшився з 54,6 % у 2021 р. до 38,3 % у 2023 р.

Коефіцієнт надходження впав із 10,3 % у 2021 р. до 1,7 % у 2023 р., а період можливого повного оновлення активів зріс із 10 до 59 років. Це свідчить про серйозне уповільнення процесу оновлення, що може вплинути на конкурентоспроможність підприємства. Така динаміка показників руху основних засобів спричинила зростання періоду можливого їх оновлення з 10 до 59 років.

Загалом ТОВ «XXX» стикається з викликами, пов'язаними зі старінням основних засобів, низьким рівнем оновлення та уповільненням приросту активів. Для забезпечення ефективної діяльності необхідно переглянути політику оновлення основних засобів, зокрема активної частини, яка є ключовою для виробничого процесу.

Не менш важливим аспектом є оцінка ефективності використання основних засобів. Це здійснюється через розрахунок фондівіддачі, яка показує виручку від реалізації на одиницю основних засобів, та фондоємності, що є зворотним показником. Такий підхід дозволяє визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси.

На основі отриманих даних розробляються рекомендації для оптимізації управління основними засобами.

Аналіз показників ефективності використання основних засобів ТОВ «XXX» показав, що фондомісткість знизилася з 1,345 до 0,697, що означає зменшення потреби у основних засобах на одиницю продукції. Це може свідчити про підвищення ефективності використання ресурсів, адже відносне зниження склало 48,1 %.

Водночас фондоозброєність зросла з 554,415 до 878,911, тобто на 58,5 %. Це говорить про збільшення кількості основних засобів, які припадають на одного працівника, що може сприяти підвищенню продуктивності праці. Фондовіддача також значно покращилася – її величина

зросла з 0,744 до 1,434 (на 92,8 %), що свідчить про суттєве підвищення ефективності використання основних засобів для створення продукції. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні ТОВ «XXX» зменшився з 0,402 до 0,235 (на 41,5%). Це може вказувати на «старіння» основних засобів або зниження їхньої частки у структурі активів ТОВ «XXX». Крім того, рентабельність основних виробничих засобів впала з 93,6 % до 70,8 %, що вказує про зменшення ефективності їх використання для отримання прибутку.

Загалом, попри позитивну динаміку у використанні ресурсів, спостерігаються проблеми з оновленням основних засобів і підтриманням їх рентабельності.

Загалом, аналіз функціонального стану та ефективності використання, дають змогу робити висновок про неефективне використання основних засобів ТОВ «XXX» за досліджуваній період.

Для підвищення ефективності бухгалтерського обліку на підприємстві доцільно реалізувати такі заходи:

- вдосконалити наказ про облікову політику, зокрема в частині, що стосується елементів основних засобів;
- здійснювати контроль за своєчасним заповненням інвентарних карток;
- змінити метод нарахування амортизації: пропонується застосовувати прямолінійний метод для будівель та споруд, виробничий метод – для механізмів і транспортних засобів, метод прискореного зменшення залишкової вартості – для обладнання та інших основних засобів;
- удосконалити методику обліку витрат на ремонти основних засобів для підвищення ефективності управління витратами;
- застосовувати пропоновані субрахунки до рахунку 15;
- розробити чітку стратегію відтворення основних засобів.